

1950-2025

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025

WYSTAWA W RAMACH OBCHODÓW 75 LAT
NAPISU I PIERWSZEJ KSIĘŻYCY
POLSKO-AUSTRALIAŃSKIEGO PRZYJACIŁSTWA

75 lat

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
dla
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025

Polonia australijska

australia

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025
RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ 1950 – 2025

OBBACOMNIWE TEKSTUALNÉ DĚJÍTELSKÉ

OPRACOWANIE TEKSTU I WYBÓR ZDJĘĆ:

MAŁGORZATA KWIATKOWSKA, ITA SZYMAŃSKA
DR WŁODZIMIERZ WNUK

PROJEKT LOGO 75-LECIA:

PAWEŁ GRZESZCZAK

PROJEKT GRAFICZNY I DTP:

MARIUSZ PAWŁOWSKI

WSPARCIE CYFROWE I PATRONAT MEDIALNY:

POŁONIJNA AGENCJA INFORMACYJNA

PREZYDIUM DZIĘKUJE ZA UDOSTĘPNIENIE MATERIAŁÓW,
INFORMACJI I ZDJĘĆ ORGANIZACJOM CZŁONKOWSKIM RADY,
INSTYTUCJOM ORAZ OSOBOM PRYWATNYM.

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ, CZERWIEC 2025.

75
1950-2025

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ

PAI
POLONIJNA AGENCJA INFORMACYJNA

POWSTANIE RADY NACZELNEJ POLSKICH ORGANIZACJI W AUSTRALII

(PÓŹNIEJ RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ)

Pod koniec 1945 r. w Australii mieszkało około 6 tys. Polaków, głównie w Sydney i Brisbane. W latach 1947-1951 przybyło około 70 tys. Polaków, w tym 20 tys. dzieci urodzonych w syberyjskich gułagach. Pierwsza grupa to żołnierze Polskich Sił Zbrojnych, którzy osiedlili się na Tasmanii.

W kolejnych latach do Australii dotarli także więźniowie obozów, robotnicy przymusowi i uchodźcy z różnych części świata. Polacy początkowo pracowali na obowiązkowych kontraktach, a świadectwa ich kwalifikacji często nie były uznawane.

Po zakończeniu pracy przymusowej Polacy osiedlali się w większych miastach Australii, gdzie powstawały organizacje polonijne.

W 1949 roku, z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Demokratycznego, podjęto decyzję o powołaniu organizacji na szczeblu federalnym, mającej zjednoczyć autonomiczne organizacje niepodległościowe. Zjazd założycielski odbył się w 1950 roku w Sydney, gdzie powstała Tymczasowa Rada Naczelna Polskich Organizacji w Australii (Tymczasowa Rada). Wybrano Prezydium, a głównym celem organizacji było zjednoczenie Polonii oraz reprezentowanie jej interesów na szczeblu federalnym.

Uchwalono Deklarację Ideową i statut, w którym znalazł się Kodeks Wyborczy, gdzie określono zasady przydzielania mandatów poszczególnym organizacjom członkowskim na pierwszy walny zjazd Tymczasowej Rady.

- 23 marca 1951 roku na II Zjeździe Delegatów Organizacji Polskich w Australii ukonstytuowało się prezydium stałej Rady Naczelnej Polskich Organizacji w Australii (RNPOWA) z Alfredem Ponińskim jako prezesem.
- W maju 1951 roku powołano do życia Fundusz Polonii Australijskiej.
- W lipcu 1951 rozpoczęto wydawanie biuletynu w języku angielskim informującego władze i społeczeństwo australijskie o sprawach polskich. Dostosowano statut do wymogów prawa australijskiego.
- Zabiegano o poprawę warunków odpracowywania kontraktów, lepsze traktowanie imigrantów, ułatwianie nabywania obywatelstwa

Na VI Walnym Zjeździe Rady Naczelnej 5 marca 1955 roku w Sydney postulowano utrzymywanie kontaktów z władzami australijskimi, m.in. z Royal Commission wykrywającą wpływy komunistyczne. Było to następstwem słynnej dezercji sowieckiego ppłk NKWD Władimira Pietrowa w 1954 roku, do której przyczynił się Polak, dr Michał Białoguski.

Polscy duchowni (np. jezuita ks. Leon Rogalski) już od 1870 r. towarzyszyli polskim imigrantom w często ekstremalnie trudnych warunkach. Polonijne organizacje świeckie w Australii utrzymywały zawsze dobre stosunki z księżmi katolickimi, którzy zapewniają duchowe wsparcie, uczestnictwo w sakramentach i pełnią ważną rolę we wzmacnianiu lokalnej społeczności polonijnej poprzez inicjatywy społeczne, charytatywne, edukację, spotkania integracyjne, etc.

W 1947 roku polskim żołnierzom, sybirakom i więźniom obozów koncentracyjnych przybywającym do Australii towarzyszyli wojskowi kapelani i księża, którzy przyjechali do pracy na dwuletni kontrakt. Polscy misjonarze, wyrzuceni z Chin, znaleźli schronienie w Australii, gdzie rozpoczęli duszpasterską posługę w obozach dla emigrantów, a później także w parafiach. Wspierali ich liczni zakonnicy.

Prezesi Rady byli obecni podczas ważnych wydarzeń (audiencja u Delegata Apostolskiego ks. Abp Corboi, 1955) i doniosłych uroczystości (powitanie Papieża Jana Pawła II, 1986), reprezentując interesy Polonii australijskiej.

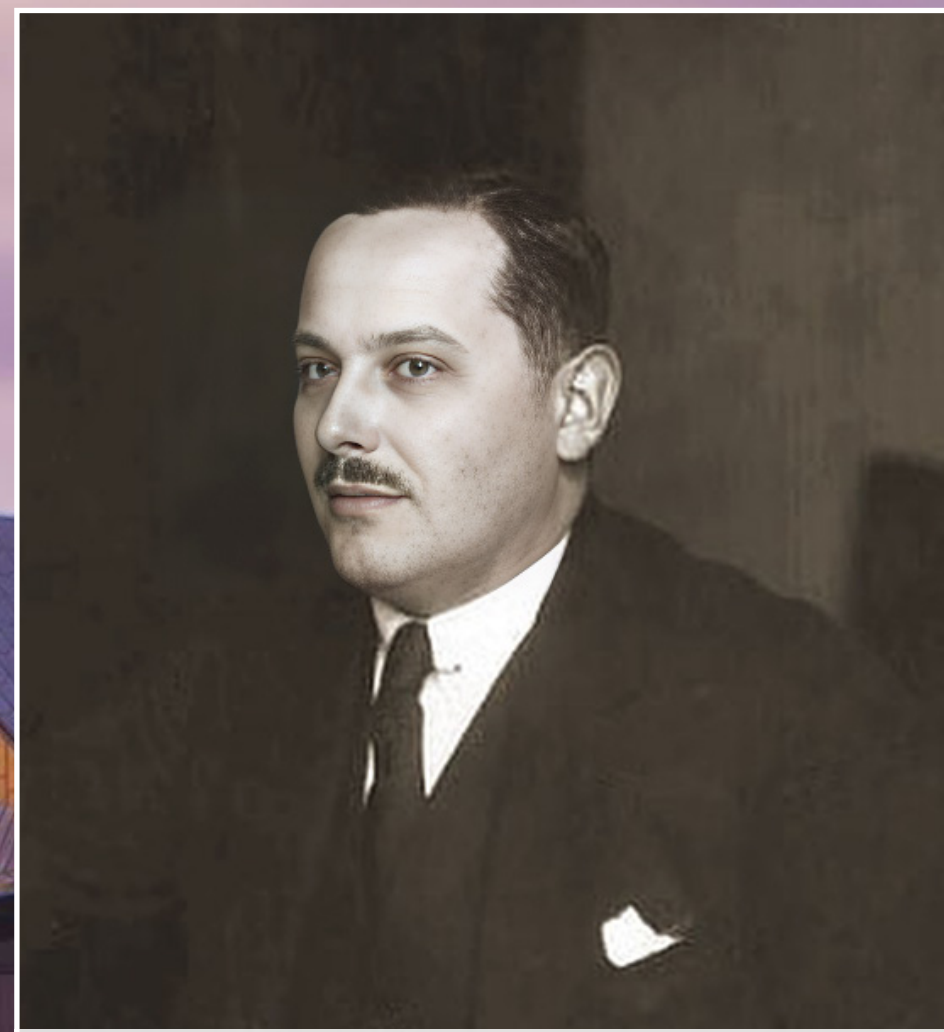
Polska Misja Katolicka, choć nigdy nie uzyskała pełnego statusu kościelnego, koordynowała duszpasterstwo Polonii, organizując wizyty polskich biskupów i wchodząc w skład Prezydium Rady.

W 1956 roku życie Polonii australijskiej zdominowały dwa wydarzenia: protesty po wypadkach poznańskich i igrzyska olimpijskie w Melbourne. Polacy protestowali przeciwko rządowi komunistycznemu w Polsce, organizując nabożeństwa i wysyłając listy do rządu australijskiego. Igrzyska wzbudziły kontrowersję, ale ostatecznie polscy sportowcy zostali entuzjastycznie przyjęci w Melbourne.

W tamtym czasie Polonia prowadziła również akcje pomocowe dla repatriantów ze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. W 1960 roku Polonia zdecydowanie sprzeciwiała się komunizmowi, wspierając inicjatywy wolnościowe w Polsce.

EUROPEJSKA GRUPA UCHODźCÓW
WSIADAJĄCA NA STATEK PŁYNĄCY
DO AUSTRALII.
FOT. UDOSTĘPNIONA PRZEZ
E.DUDZIŃSKIEGO/HISTORY SA 2015

PREZES ALFRED PONIŃSKI.
FOT. ARCHIWUM MAPA

PREZES GEN. JULIUSZ KLEEBERG.
FOT. ARCHIWUM MAPA

UCZESTNICY I ZJAZDU RNPOWA W SYDNEY, 6-7 STYCZNIA 1950.
FOT. ARCHIWUM MAPA

DUCHOWIEŃSTWO Z ŻOŁNIERZAMI SPK PRZED DOMEM POLSKIM W ASHFIELD, 1958.
FOT. ARCHIWUM TOWARZYSTWA CHRYSZTUSOWEGO

DEKLARACJA IDEOWA UCHWALONA W 1950 ROKU

Rada Naczelna Polskich Organizacji w Australii jest emanacją polskich Organizacji Niepodległościowych - nieuznających dzisiejszego stanu Polski jako satelity Sowietów - Organizacji stojących na stanowisku pełnej suwerenności Państwa Polskiego i uznających Prezydenta i Rząd Polski w Londynie, jako jedyną legalną władzę Narodu Polskiego.

Reprezentowane w Radzie mogą być tylko takie organizacje, jak wyżej określono, a wykluczone od udziału w niej muszą być organizacje będące agenturami Rządu Warszawskiego (...).

(...) Rada jest apolityczna i ponadpartyjna, a w łonie jej nie będzie oficjalnie żadnych grup reprezentujących jakiejkolwiek stronnictwa polityczne.

Także wybory do Rady poszczególnych organizacji nie mogą się odbywać pod kątem widzenia interesów jakichkolwiek stronnictw politycznych, ani żadnego klucza partyjnego, ale ludzie wybierani do Rady muszą być przede wszystkim działaczami o nieposzlakowanej przeszłości bez względu na ich sympatie lub przynależność partyjną, za wyjątkiem komunizmu.

Ze względu na to, że większość z nas stanie się prędzej czy później obywatelami australijskimi (...), ze względu na naszą lojalność do narodu australijskiego, (...) stwierdzamy, że Rada Naczelna Polskich Organizacji w Australii nie stanie się nigdy narzędziem w ręku jakiejkolwiek partii politycznej w Australii.

LATA 1960-1980

MAŁA STABILIZACJA POLONII W AUSTRALII KONSOLIDACJA POWOJENNEJ ZORGANIZOWANEJ POLONII AUSTRALIJSKIEJ

W latach 1960-1980 Polonia australijska podjęła działania zmierzające do integracji polskiego środowiska. W dużych miastach powstawały silne federacje stanowe, które lepiej motywowały członków do działań. Tworzono kluby polskie, oferujące szkoły, biblioteki i restauracje. Prezydium Rady Naczelnej Polskich Organizacji w Australii (RNPOWA) pełniło rolę reprezentacyjną i koordynującą działania o dużym znaczeniu. Wsparcie w tych zadaniach zapewniało Stowarzyszenie Kombatantów Polskich (SPK). Choć w latach dziewięćdziesiątych SPK protestowało przeciwko uznaniu nowych władz w Polsce, to jednak później ponownie przyłączyło się do organizacji Polonii australijskiej.

Większość polskich imigrantów w Australii, w tym prezes RNPOWA gen. Juliusz Edward Kleeberg, przyjęła obywatelstwo australijskie, co oznaczało wykluczenie powrotu do Polski pod rządami Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W latach 1960-1962 Prezydium RNPOWA prowadziło szeroką korespondencję z rządem australijskim, starając się o wprowadzenie języka polskiego do szkół średnich i utworzenie katedry polonistyki na uniwersytecie w Sydney, lecz bez sukcesu. Rada utrzymywała kontakty z polonijnymi organizacjami na całym świecie, dążąc do utworzenia globalnej organizacji Polonii. Wspierała również protesty przeciwko ograniczeniom narzuconym przez reżim warszawski, w tym manifestację na rzecz ks. kard. Stefana Wyszyńskiego. W 1962 roku rozpoczęto przygotowania do obchodów 1000-lecia Chrztu Polski, organizując m.in. budowę Polskiego Domu „Millennium” w Melbourne i kościoła w Marayong w Sydney.

W latach 1967-1969 działalność RNPOWA była różnorodna. Prezydium brało udział w obchodach „Tygodnia Narodów Ujarmionych” oraz organizowało rajd samochodowy na Górę Kościuszki z okazji rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki. Po wypadkach marcowych 1968 roku w Polsce, Prezydium RNPOWA wyraziło oburzenie wobec działań komunistycznego rządu i inwazji państw Układu Warszawskiego na Czechosłowację. Organizowano protesty przeciwko medialnym oskarżeniom Polaków o antysemityzm oraz błędnym przedstawianiem Ziemi Odzyskanych. Po wydarzeniach grudniowych 1970 roku w Polsce Polonia australijska zorganizowała protesty i zbiórki na pomoc rodakom. Szczególnie aktywne było SPK. Prezydium RNPOWA podjęło również akcję informacyjną wśród polityków australijskich, domagając się potępienia zbrodni katyńskiej i upowszechnienia prawdy o niej.

W styczniu 1973 roku odbył się XV Zjazd Delegatów RNPOWA, na którym prezesem został inż. Eugeniusz Hardy z Perth. W skład Prezydium weszli działacze o orientacji legalistycznej i niepodległościowej. Rok 1973 był Rokiem Kopernikowskim, a zorganizowane przez Centralny Komitet Kopernikowski uroczystości z okazji 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika w Melbourne okazały się sukcesem. Uroczystości uświetnił swoją obecnością premier Australii Gough Whitlam.

Prezydium RNPOWA utrzymywało żywe kontakty z organizacjami narodów Europy Środkowo-Wschodniej. Ważną inicjatywą był Kongres Rad Naczelnych Społeczeństw Środkowo-Wschodniej Europy, który odbył się w Sydney w 1974 roku, gdzie omówiono wspólny front niepodległościowy. Członkowie prezydium RNPOWA uczestniczyli w zebraniu protestacyjnym organizacji bałtyckich w Domu Litewskim w Bankstown (Sydney), sprzeciwiając się uznaniu przez rząd australijski de iure inkorporacji państw bałtyckich przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Zdecydowanie niepodległościowo-legalistyczny charakter RNPOWA powodował, że ze strony wielu osób podejmowane były próby działań, mających na celu obniżenie jej znaczenia. W prasie polskiej w Australii RNPOWA mogła w tym czasie liczyć tylko na poparcie Tygodnika Polskiego.

W latach 1977-1979 RNPOWA kontynuowała kontakty z władzami australijskimi, protestując m.in. przeciwko propozycji premiera Malcolma Frasera porozumienia z reżimem warszawskim w sprawie wymiany kulturalnej. W styczniu 1979 roku prezesem RNPOWA został Krzysztof Łańcucki, który otrzymał poparcie Delegatury Rządu RP na uchodźstwie na Australię.

POŚWIĘCENIE KAMienia WĘGIELNEGO POD BUDOWĘ KOŚCIOŁA W MARAYONG, W TLE SZKIELET BUDOWANEGO KOŚCIOŁA. CZWARTY Z PRAWEJ SIEDZI ks. WITOLD DZIECIÓŁ - REKTOR POLSKIEJ MISJI KATOLICKIEJ NA AUSTRALII I NOWĄ ZELANDIĘ, TRZECI Z LEWEJ SIEDZI ks. KASJAN WOLAK, ZAŁOŻYCIEL SZKOŁY POLSKIEJ W BRISBANE. FOT. ARCH. TOW. CHRYSZTUSOWEGO.

GEN. JULIUSZ KLEEBERG
PŁK. ANDRZEJ RACIEŃSKI
INŻ. EUGENIUSZ HARDY

1960-1970
1970-1974
1974-1979

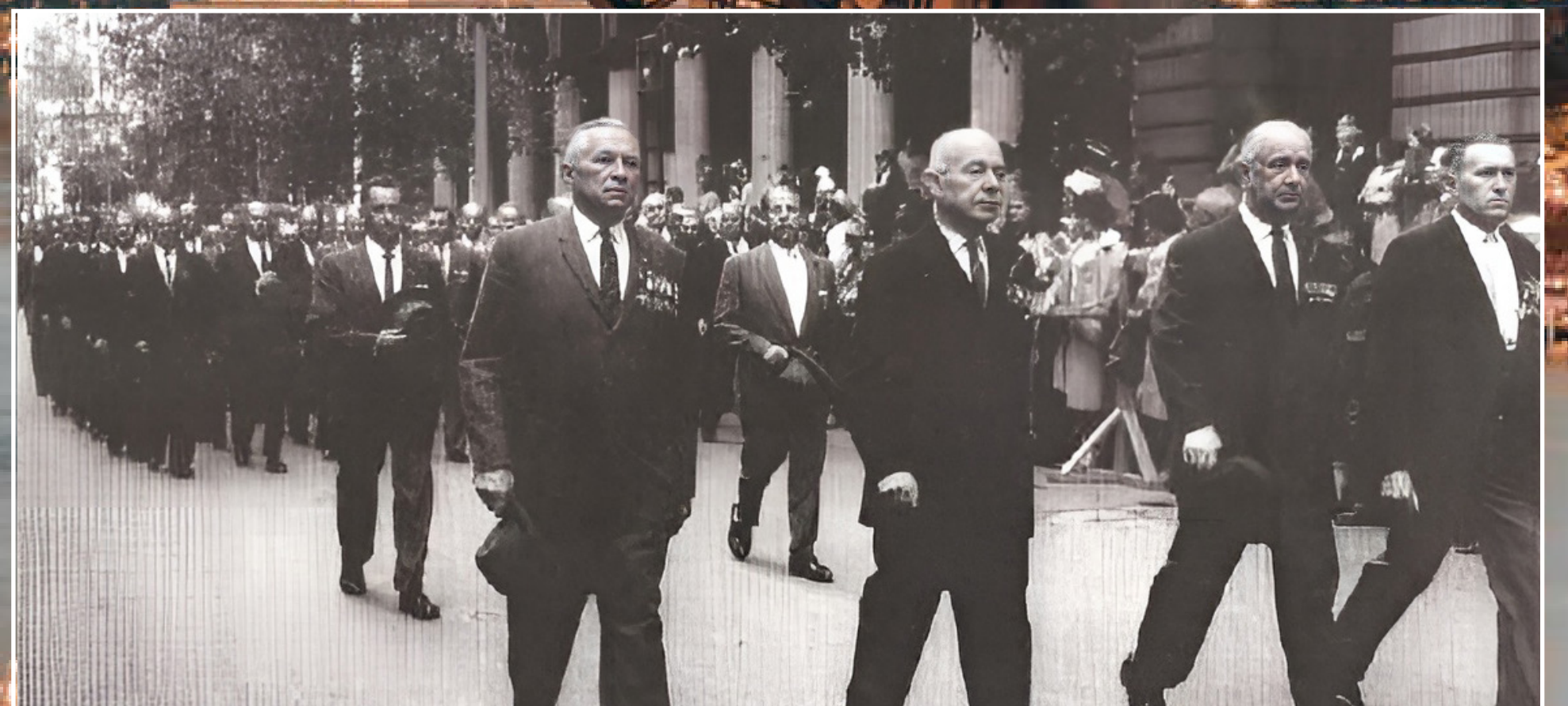
ANZAC DAY, ADELAJDA
LATA 60-TE.
FOT. ARCHIWUM MAPA

PREZES ANDRZEJ RACIEŃSKI.
FOT. ARCHIWUM MAPA. REKONSTRUKCJA PAI

PREZES EUGENIUSZ HARDY.
FOT. ARCHIWUM MAPA

ANZAC DAY, SYDNEY, LATA 70-TE.
L-P: A. RACIEŃSKI, GEN. S. KOPAŃSKI, B. KORPOWSKI I J. BALICKI. FOT. ARCHIWUM MAPA

WIZYTA U PREZYDENTA RACZYŃSKIEGO W LONDYNIE 1984.
L-P: K. ŁAŃCUCKI, NN, E. RACZYŃSKI, E. HARDY.
ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

RADA KOORDYNACYJNA POLONII WOLNEGO ŚWIATA.
L-P: B. NATANEK (FRANCJA), K. ŁAŃCUCKI, A. MAZEWSKI (USA),
WASZYNGTON, 1989. FOT. ARCHIWUM MAPA

POLSKI KOŚCIÓŁ PW. MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ KRÓLOWEJ POLSKI W MARAYONG OBECNIE.
FOT. Ks. ARTUR BOTUR TChR

ROZKWIAT DZIAŁALNOŚCI POLONIJNEJ

Już pod koniec lat siedemdziesiątych, Polonia światowa zorientowała się, że być może zanoszą się na duże zmiany w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL), gdzie pogarszała się sytuacja ekonomiczna, rosły wpływy opozycji i wzrastało niezadowolenie społeczeństwa. Narastała świadomość, że potrzebna jest ściślejsza współpraca i koordynacja liczebnych środowisk Polonii z różnych krajów. Organizowano zjazdy Wolnych Polaków, uaktywniło się środowisko rządu londyńskiego, niestety już wiekowe. Powstanie „Solidarności” dało nadzieję na przynajmniej częściową liberalizację dogmatycznego systemu w PRL.

Wprowadzenie stanu wojennego w 1981 r. przekreśliło te nadzieje. Polonii światowej pozostała rola ekonomicznego i psychologicznego wspomagania prześladowanych rodaków w PRL, oraz nagłaśnianie ich doli w krajach swego osiedlenia.

Niestrudzony i odważny działacz społeczny, racjonalny i zdecydowany inżynier Krzysztof Łańcucki pełnił funkcję prezesa RNPOWA w trudnym okresie politycznych i ekonomicznych przemian w Polsce (1979-1997) oraz napływu licznej grupy obywateli polskich – wydalonych z ojczyzny, emigrantów politycznych, uciekinierów, itp. w latach 80. Do roku 1985 przybyło do Australii ponad 20 tys. Polaków, w średnim wieku, z rodzinami. Osiedlali się w głównych stolicach stanowych – Sydney, Melbourne i Brisbane. W ich osiedleniu się i aklimatyzacji pomagały Biura Opieki Społecznej utworzone przy polskich federacjach stanowych, ale utrzymywane przez władze australijskie.

Nowym imigrantom pomagały także organizacje polonijne i osoby prywatne. Ten duży napływ młodych Polaków ożywił organizacje polonijne – szczególnie polskie szkoły sobotnie, harcerstwo, zespoły folklorystyczne, Domy Polskie, media polonijne i federacje stanowe, które przeżywały rozkwit od połowy lat siedemdziesiątych, gdy Australia odeszła od polityki asymilacji imigrantów i energicznie wprowadziła politykę wielokulturowości. Od połowy lat osiemdziesiątych widać było wyraźnie stopniową wymianę pokoleniową w organizacjach polonijnych szczebla podstawowego.

Z powodu konsekwencji stanu wojennego w PRL w 1981 roku RNPOWA ogłasza charytatywną zbiórkę pieniędzy „Help Poland Live” na rzecz cierpiących niedostatki i prześladowania mieszkańców Polski. Za zebrane fundusze zakupiono i wysłano na ręce Komisji Episkopatu Polskiego pomoc materialną (żywność, odzież i leki) o wartości ponad 2,2 mln dolarów, w tym 1 mln dolarów przekazał z budżetu premier federalnego rządu Australii Malcolm Fraser.

Główny ciężar aktywności australijskiej Polonii przypadał w latach osiemdziesiątych na federacje stanowe. RNPOWA pełniła rolę koordynowania terminów organizowanych wydarzeń, administrowania Funduszem Wieczystym, interwencji na szczeblu federalnym, np. protesty w sprawie używania przez media australijskie określenia „polskie obozy koncentracyjne/ zagłady”, bądź tendencyjnie napisanych artykułów dotyczących Polski oraz współpraca z komitetami organizacyjnymi festiwalu PolArt w poszczególnych stanach.

Szerokie kontakty prezesa Łańcuckiego z władzami na szczeblu stanowym i federalnym w Australii, środowiskami etnicznymi z Europy środkowej i wśród Polonii na międzynarodowej arenie sprawiły, że Rada stała się organizacją widoczną, uczestniczącą w ważnych spotkaniach i wydarzeniach w Australii i na świecie, była delegatem i współorganizatorem zebrań i zjazdów zwoływanych przez Radę Koordynacyjną Polonii Wolnego Świata (1984-1993).

Przed i po prezesurze RNPOWA Krzysztof Łańcucki kierował Federacją Polskich Organizacji w Wiktorii, łącznie przez 16 lat.

W 1997 roku nowym prezesem Rady został inżynier Ryszard Majchrzak, a siedziba prezydium została przeniesiona z Melbourne do Canberr. Wiceprezesem wybrany został były prezes „Polonii”, Stowarzyszenia Polaków w Queensland, dr Janusz Rygielski z Brisbane. Ryszard Majchrzak piastował stanowisko prezesa RNPA w latach 1997-1999. Najważniejszym osiągnięciem była mobilizacja Polonii w Australii podczas zbiórki pieniędzy na pomoc ludziom, którzy ucierpieli w czasie ogromnych powodzi w Polsce w 1997 roku. Media australijskie włączyły się w tę akcję, udzielano wywiadów w stacji radiowej Australian Broadcasting Authority. Do najaktywniejszych ośrodków polonijnych należała Australia Południowa. Łącznie zebrano ponad 92 200 złotych.

KRZYSZTOF ŁAŃCUCKI PRZEMAWIA NA INAUGURACJI AKCJI „HELP POLAND LIVE”, Z LEWEJ STRONY SIEDZI PREMIER AUSTRALII MALCOLM FRASER Z ŻONĄ, 1981. FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

WIZYTA WANDY PIŁSUDSKIEJ W MELBOURNE, 1985.
L-P: ks. WIESŁAW SŁOWIK SJ, WANDA PIŁSUDSKA, KRZYSZTOF ŁAŃCUCKI, ks. ZBIGNIEW GÓRECKI SJ.
FOT. ARCHIWUM MAPA

PREZES KRZYSZTOF ŁAŃCUCKI.
FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

PREZES RYSZARD MAJCHRZAK.
FOT. ARCHIWUM R. MAJCHRZAKA

II ZJAZD POLONII WOLNEGO ŚWIATA, LONDYN, 1984.
FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

K. ŁAŃCUCKI PRZEMAWIA PODCZAS II ZJAZDU POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY, KRAKÓW 1992.
FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

PREMIER AUSTRALII BOB HAWKE OTRZYMUJE KSIĄŻKĘ L. PASZKOWSKIEGO Z RĄK KRZYSZTOFA ŁAŃCUCKIEGO, LATA 80-TE. FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

POWITANIE OJCA ŚWIĘTEGO JPPII NA LOTNISKU W MELBOURNE, 1986. L-P: abp. SZ. WESOŁY, JPPII, K. ŁAŃCUCKI, ks. ST. WRONA TChr. FOT. ARCHIWUM MAPA

PREZYDIUM RNPOWA, 1985. L-P: B. TRZASKOWSKI, J. WOLSKA, D. TRZASKOWSKA, K. ŁAŃCUCKI, M. KRUPSKA, C. SŁODOWY, R. WINIARSKI, J. KUSZELL. FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

WIZYTA JANA KARCKIEGO (W ŚRODKU), MELBOURNE LATA 80-TE. FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

SPOTKANIE ZE ZBIGNIEWEM BRZEZIŃSKIM, 1988.
FOT. ARCHIWUM K. ŁAŃCUCKIEGO

KOŚCIUSZKO POZOSTAJE PATRONEM NAJWYŻSZEJ GÓRY W AUSTRALII

Dr Janusz Rygielski został wybrany prezesem Rady Naczelnej Polonii Australijskiej na 31. Zjeździe Delegatów w Canberze w 1999 i piastował tę funkcję do czerwca 2007. Podczas 8 lat prezesury dr Rygielskiego siedzibą prezydium było Brisbane. Rozpoczęła się wielokadencyjna, rekuncylacyjna, udana prezesura doktora Rygielskiego, który potrafił pozyskać do społecznej pracy w prezydium osoby z najnowszej imigracji, a jednocześnie utrzymał kontakt z poprzednimi władzami RNPA. Był liderem o wielkim autorytecie, motywującym i inspirującym swój zespół.

Rada Naczelna pozostała główną organizacją polonijną zainteresowaną zachowaniem historycznego nazewnictwa miejsc o znaczeniu ogólnokrajowym i międzynarodowym dla Polaków i Polonii. Podczas prezesury dr Rygielskiego Rada Naczelna była pierwszą organizacją, która podjęła zdecydowane działania w sprawie propozycji lokalnego samorządu zmiany nazwy najwyższego szczytu Australii. Prezydium przygotowało szereg wystąpień w tej sprawie do władz federalnych i stanowych, m.in. do federalnej Komisji ds. Produktowności (badania w sprawie ochrony zabytków dziedzictwa historycznego) w dniu 3 lutego 2006 r. a wcześniej oficjalny umotywowany wniosek dotyczący projektu planu zarządzania Kościuszkowskim Parkiem Narodowym w dniu 18 sierpnia 2004 r. Działania te były wsparte przez Polish Historical Institute of Australia Inc., SPK Koło Nr. 8 w Brisbane, Ruch Rodaków i polską sekcję Radia 4EB w Brisbane z inicjatywą prezesa Rygielskiego, który również był głównym redaktorem biuletynu kościuszkowskiego RNPA opublikowanego jesienią 2005 roku.

Pracę nad zachowaniem nazwy Góry Kościuszki kontynuuje organizacja członkowska Kosciuszko Heritage Inc. Realizację tego celu organizacja widzi między innymi poprzez współpracę z Aborygenami, a ściślej poprzez uczestniczenie miejscowych Aborygenów, mających historyczne i emocjonalne związki z Górą Kościuszki, w imprezach kulturalnych organizowanych przez Kosciuszko Heritage Inc. Organizacja ta promuje dorobek tubylczych artystów, dotyczący Góry Kościuszki, w wydawanych przez nią publikacjach i nagraniach.

Głównym celem programowym prezydium było skoncentrowanie się na potrzebach Polonii australijskiej, w tym na 90 – 95% nienależących do organizacji wchodzących w skład Rady. Zrodziła się koncepcja pracyskupionej głównie na sprawach australijskich oraz na uregulowaniu relacji wynikających z posiadania polskiego obywatelstwa.

Reprezentant prezydium uczestniczył w posiedzeniu Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Marszałku Senatu RP, gdzie omawiano projekty ustaw dotyczących Polaków za granicą oraz problem zrzekania się obywatelstwa polskiego, które prezydium wielokrotnie poruszało na forum Rady.

W 2007 r. odbyło się spotkanie Polsko-Australijskiej Grupy Parlamentarnej zorganizowanej przez marszałka Senatu RP, Bogdana Borusewicza. Delegacja odwiedziła Polonię australijską w różnych miastach, spotykając się z organizacjami polonijnymi oraz z Prezydium Rady Naczelnej Polonii. Posłanka Renata Rochnowska, po wizycie, poparła wniosek senacki w sprawie budżetu na cele polonijne.

Nawiązano kontakty z Archiwum Państwowym w Polsce co skutkowało wizytą dyrektora prof. Darii Nałęcz, która przeprowadziła rozeznanie zbiorów i zapoznała Polonię z polityką ochrony materiałów. Później przybył do Australii dr Paweł Pietrzak z Archiwów Państwowych, który oszacował zbiory MAPA i uszeregował do archiwizacji. W tym okresie dokonano zasadniczych zmian programowych, statutowych, proceduralnych i ekonomicznych. Odbyły się trzy Konkursy im. Ewy Malewicz, mające dobrą renomę.

Po zakończeniu czterech kadencji na stanowisku prezesa, dr Rygielski powrócił, aby ponownie poprowadzić Radę w latach 2011-2013. Jego celem było przygotowanie młodszego pokolenia działaczy polonijnych do samodzielnego kierowania Polonią australijską i uczestnictwa w kluczowych wydarzeniach polonijnych na świecie.

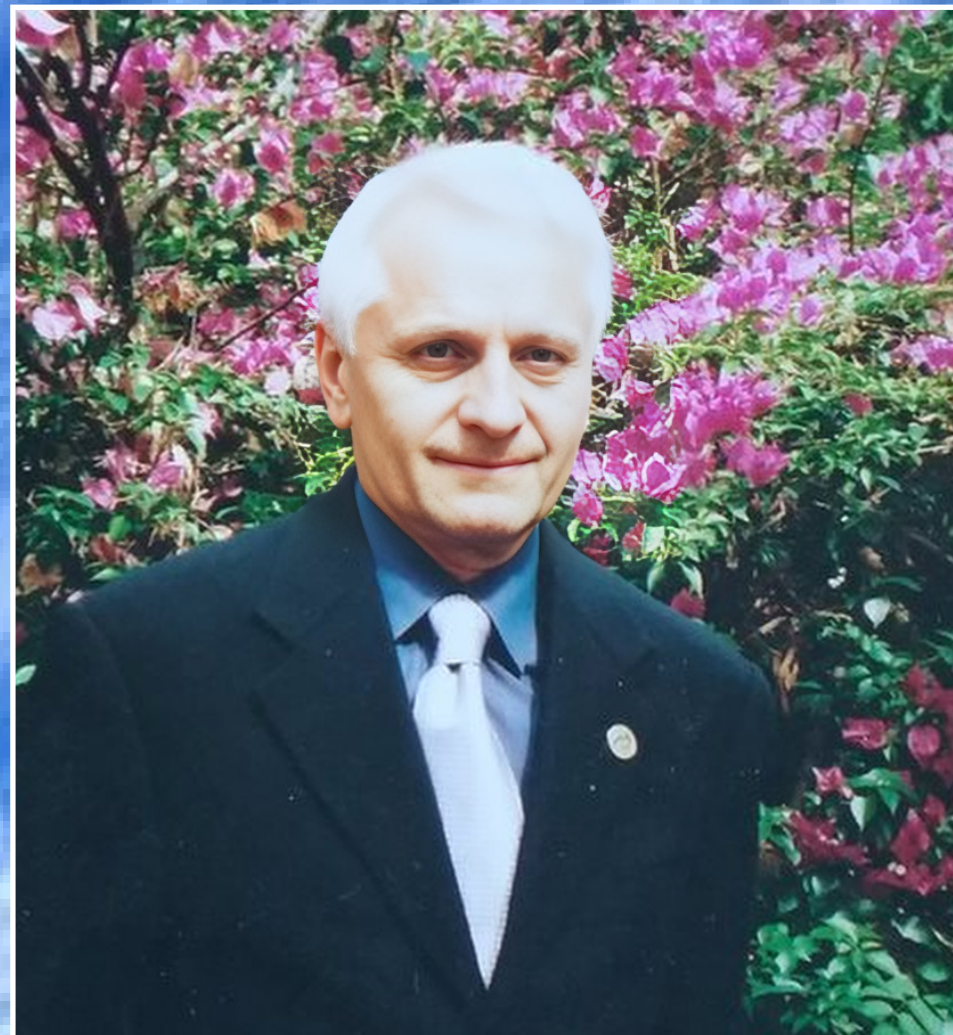
Polonia australijska przedstawiła jeden z głównych referatów na IV Zjeździe Polonii i Polaków z Zagranicy (2012), poświęcony młodzieży i zawierający koncepcję przekształcenia zorganizowanej Polonii australijskiej pod kątem potrzeb młodszego pokolenia oraz poprowadziła obrady komisji na ten temat, a postulaty komisji zostały jednogłośnie przyjęte przez Zjazd.

OLONIJNA RADA KONSULTACYJNA 2006. PRZEMAWIA MARSZAŁEK BOGDAN BORUSEWICZ, OBOK PROF. ANDRZEJ STELMACHOWSKI, DRUGI Z LEWEJ DR WŁODZIMIERZ WNUK. FOT. ARCHIWUM MAPA

GÓRA KOŚCIUSZKI
WIDZIANA Z GÓRY TOWNSEND.
FOT. J. RYGIELSKI

PREZES JANUSZ RYGIELSKI.
FOT. ARCHIWUM J. RYGIELSKIEGO

JANUSZ RYGIELSKI ZE ZBIGNIEWEM SUDOŁEM
W PAŁACU PRYMASÓWSKIM U PRYMASA JÓZEFA GLEMPA,
2001. FOT. ARCHIWUM MAPA

IV ZJAZD POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY. L-P: TOM PROKOP, IGA SZYMAŃSKA, LESZEK WIKARJUSZ, DOROTA SZYMAŃSKA (NZ) I RYSZARD CEREGRĄ (NZ), WARSZAWA 2012. FOT. ARCHIWUM MAPA

SZLAK NA GÓRĘ KOŚCIUSZKI. FOT. ARCHIWUM MAPA

LATA 2007-2011 i 2013-2017

ANDRZEJ ALWAST
LESZEK WIKARJUSZ

2007-2011
2013-2017

MEDALE RADY NACZELNEJ W PODZIĘCIE ZA WIELOLETNIĄ PRACĘ NA RZECZ POLONII I POLSKI

Andrzej Alwast przejął stery Rady po wyborach w 2007 roku. Prowadził Radę przez dwie kadencje.

Promocja polskiej kultury, muzyki i tradycji oraz realizacja zadań statutowych były głównymi obszarami działalności prezydium, którego sekretariat mieścił się w Canberze.

RNPA była głównym sponsorem I Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego w Australii (2011).

Prezydium zrealizowało projekt medalu, zaprojektowanego przez znanego polskiego artystę rzeźbiarza Wojciecha Pietranika. Medal ten jest przyznawany za pracę społeczną na rzecz Polonii australijskiej. Pierwsze medale zostały przyznane wybitnym działaczom na zjeździe w 2009 roku. Do chwili obecnej decyzją Kapituły Medalu RNPA uhonorowano 226 osób.

Członek prezydium został powołany do Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy marszałku Senatu Rzeczypospolitej Polskiej VII kadencji. W tym okresie Rada Naczelna obchodziła 60-lecie powstania i z tej okazji Prezydium zorganizowało jubileuszową uroczystość w Canberze wydając okolicznościowy biuletyn.

W latach 2013-2017 prezesurę objął Leszek Wikarjusz z Brisbane, który zainicjował prace zmierzające do lepszego gospodarowania środkami zgromadzonymi w Funduszu Wieczystym i zabezpieczenia ich na przyszłość. Tę koncepcję ostatecznie zrealizowała prezes Małgorzata Kwiatkowska w latach 2019 - 2020.

Prezes Wikarjusz wsparł projekt organizacji Kosciuszko Heritage Inc. umożliwiając uzyskanie środków w wys. 60 000 złotych ze Wspólnoty Polskiej w Warszawie na międzynarodowy projekt promujący historię Góry Kościuszki pt. „Kosciuszko Bicentenary” oraz zainicjował publikację biuletynów o działalności RNPA i współpracy z organizacjami członkowskimi. Wydano 6 edycji w latach 2013 - 2019.

Prezes Wikarjusz był inicjatorem wyjazdów polonijnej młodzieży szkolnej na obozy zimowe do Polski w 2015 roku, a następne prezydium kontynuowały tę inicjatywę do czasu pandemii COVID-19. Przez 5 lat, program cennych, kształcących wyjazdów łącznie z opieką nad młodzieżą w Polsce, realizowała Elżbieta Cesarska, członek prezydium, przewodnicząca Komisji Oświatowej Polonii Australijskiej.

Za prezesury Wikarjusza powstał PolArt Inc. (Polish Visual and Performing Arts in Australia and New Zealand Inc) – niezależna organizacja koordynująca działalność festiwalu PolArt. Jest członkiem Rady Naczelnej.

4 lutego 2017 ogłaszamy
w ramach obchodów
rocznicowych

**MIĘDZYNARODOWY
KONKURS
„KOŚCIUSZKO
BICENTENARY”**

na najlepszą
kompozycję/piosenkę
o Kościuszcze

najlepszą kompozycję
graficzną

najlepszy wiersz lub
opowiadanie

**Na laureatów czekają
nagrody o łącznej
wartości ponad 10 tys
australijskich dolarów**

Najlepsze utwory będą prezentowane na
koncertach i wystawach w Australii i innych
krajach w Jubileuszowym Roku 2017
...oraz publikowane w internecie.

Więcej informacji na stronie:
www.kosciuskoheritage.com/200

EZJEWI RNPA NA 48. ZJEJZDZIE
W BRISBANE 2016.
FOT. B. FILIP

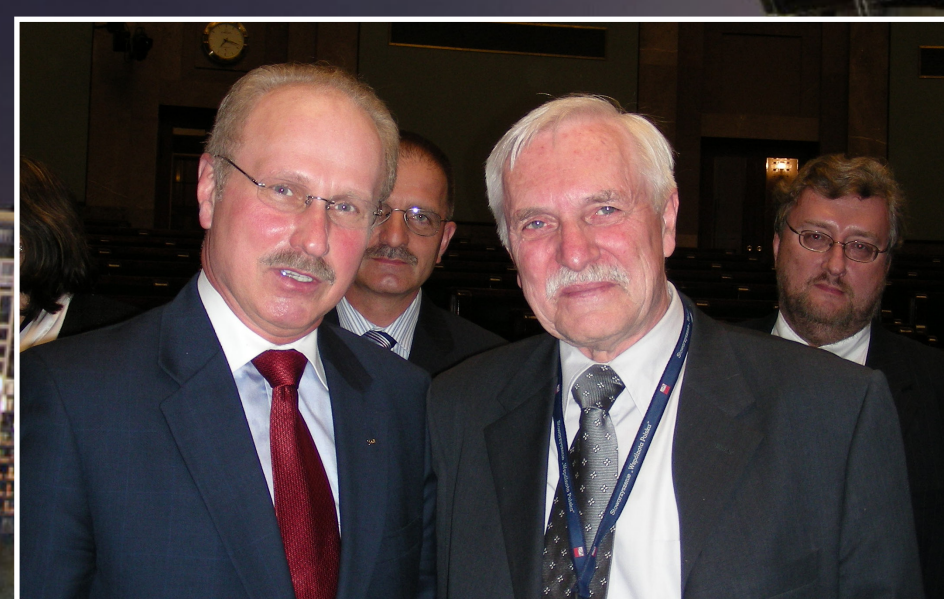
PREZES ANDRZEJ ALWAST.
FOT. ARCHIWUM MAPA

PREZES LESZEK WIKARJUSZ.
FOT. B. FILIP

POLONIJNA RADA KONSULTACYJNA 2008. PIĄTY OD LEWEJ ANDRZEJ ALWAST.
FOT. ARCHIWUM MAPA

FRANK SPULA (KONGRES POLONII AMERYKAŃSKIEJ)
I ANDRZEJ ALWAST, 2007. FOT. ARCHIWUM MAPA

JAN SUCHOWIECKI I JAN TKACZYK NA 48. ZJEJZDZIE
DELEGATÓW RNPA, 2016. FOT. B. FILIP

REPREZENTANCI POLONII AUSTRALIJSKIEJ NA II ZJEJZDZIE POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY, 2007.
FOT. ARCHIWUM MAPA

FUNDUSZE RADY NACZELNEJ ZABEZPIECZONE NA WIECZNOŚĆ

Małgorzata Kwiatkowska była pierwszą kobietą – prezesem Rady w 75-letniej historii tej organizacji. Prezesurę sprawowała przez sześć lat (2017-2023).

W tym okresie zmodernizowano statut RNPA, uproszczono procedury, zwiększono przejrzystość działań i wprowadzono nadzór nad funduszami.

RNPA zreformowała Fundusz Wieczysty, konsolidując i zabezpieczając na wieczność środki poprzez powierzenie ich firmie Equity Trustees.

W 2020 roku przekazano \$737 625, a do lutego 2025 fundusz przekroczył wartość miliona dolarów. Odsetki z inwestycji corocznie wspierają organizacje członkowskie. Równolegle, RNPA pilotowała utworzenie Funduszu im. Henryka Kitaszewskiego, którym również zarządza EQT.

W 2018 RNPA zorganizowała ogólnokrajowe obchody 100-lecia niepodległości Polski. Wystawy „Drogi do Niepodległości” (autorstwa dr Zdzisława Derwińskiego) i „Ojcowie Niepodległości” (IPN) odwiedziły wiele miast, a koncert „Tribute to Freedom” w sydneyjskim ratuszu (m.in. sponsorowany przez siostry nazaretanki z Marayong i Radę Miasta Sydney) stał się ważnym wydarzeniem kulturalnym.

Powstał też pamiątkowy znaczek projektu Witka Skoniecznego. Od 2018 roku prezydium RNPA wraz z klubem „Polonia” w Plumpton współorganizuje coroczne Polonijne Biegi Niepodległości na dystansie 1918 m pod hasłem „Biegnijmy razem na chwałę Niepodległej”.

W 2020 roku uczczono Jubileusz 70-lecia RNPA uroczystym koncertem galowym wybitnego pianisty polskiego pochodzenia Davida Helfgotta w Adelajdzie. Prezydium przygotowało wystawę „Kalendarium historyczne RNPA”, krótki film o historii Rady z wypowiedziami żyjących prezesów i duchowieństwa zaangażowanego w działalność Prezydium Rady.

Konkurs im. Ewy Malewicz, zainicjowany przez prezydium RNPA w 2004 roku i realizowany przez Polski Związek Kulturalny w NPW, od 2019 jest organizowany przez Towarzystwo Kultury Polskiej w Wiktorii w rozszerzonym zakresie pod nazwą Dzień Muzyki Polskiej. Wydarzenie promuje twórczość polskich kompozytorów i umożliwia udział dzieciom i młodzieży z całej Australii.

Przygotowano informacje o miejscach polskiego dziedzictwa kulturowego w Australii (pomniki i popiersia wybitnych Polaków).

W 2022 roku współpraca prezydium RNPA i ambasady RP w Canberze zaowocowała wydaniem publikacji pt. „Polska i Australia - nasza wspólna historia” z okazji 50-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Australią.

Prezydium utrzymywało kontakty robocze z Parlamentem RP oraz poszczególnymi ministerstwami, Stowarzyszeniem Wspólnota Polska, Polskim Komitetem Olimpijskim i innymi instytucjami rządowymi i pozarządowymi w Polsce.

Członkowie prezydium i organizacji członkowskich uczestniczyli w światowych konferencjach i kongresach polonijnych, przygotowywali materiały, prowadzili panele dyskusyjne i warsztaty oraz współuczestniczyli w redagowaniu wniosków i rekomendacji podsumowujących Zjazdy organizowane przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” i Radę Polonii Świata.

W V Zjeździe Polonii i Polaków z Zagranicy (2018) 18 osób z Australii uczestniczyło we wszystkich 7 forach dyskusyjnych. Przedstawiciel prezydium współtworzył II Światowe Forum Nauki Polonijnej (2019).

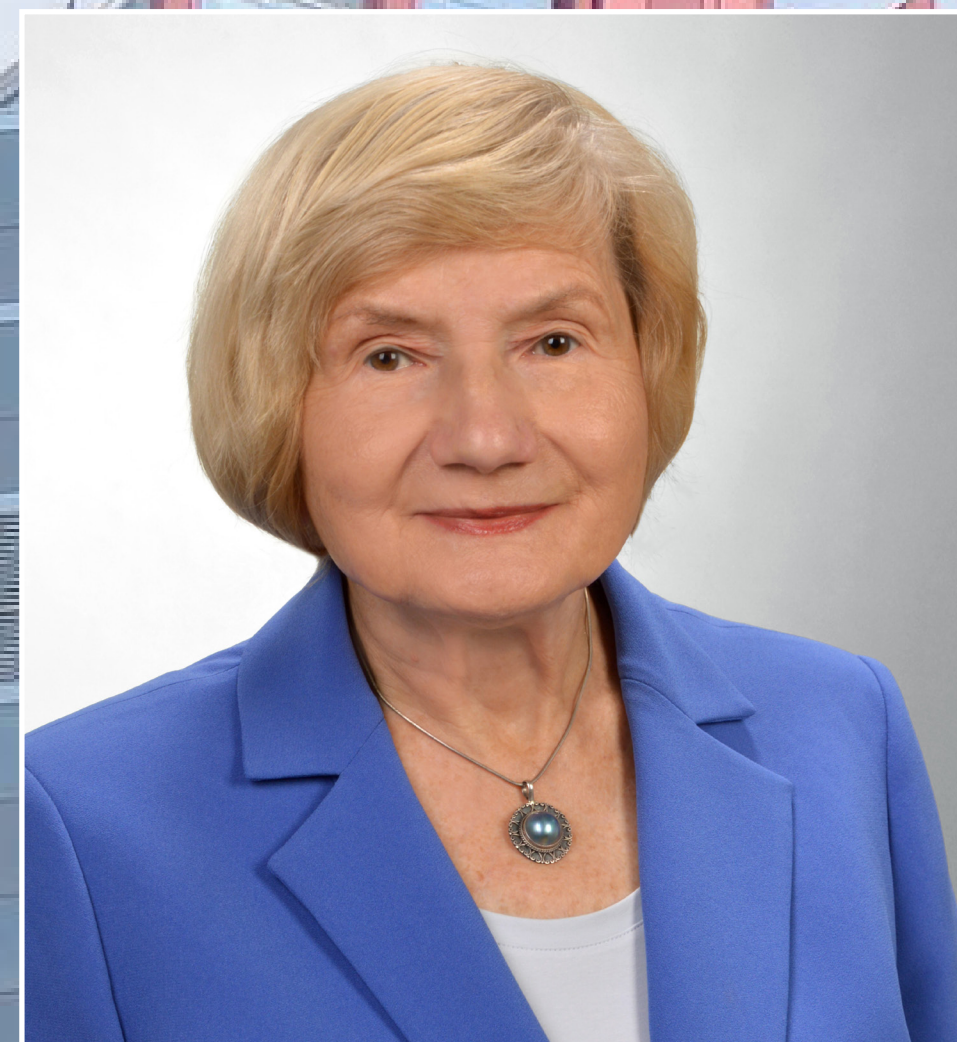
W 2022 w Światowym Kongresie Kraj-Emigracja (5 osób z Australii) oraz Polonijnym Forum Ekonomicznym w Karpaczu przedstawiciel prezydium brał udział w panelach dyskusyjnych, a przewodnicząca Komisji Oświatowej Polonii Australijskiej uczestniczyła w kongresach szkolnictwa polonijnego.

ZNACZEK PROJEKTU WITKA SKONIECZNEGO

ZNACZEK PROJEKTU WITKA SKONIECZNEGO

PUBLIKACJA
WSPÓLNEGO WYDAWNICTWA RNPA
I AMBASADY RP W CANBERZE, 2022

PREZES MAŁGORZATA KWIATKOWSKA.
FOT. ARCHIWUM M.KWIATKOWSKIEJ

ŚWIATOWY KONGRES KRAJ-EMIGRACJA, WARSZAWA 2022.
L-P: I.SZYMAŃSKA, M.KWIATKOWSKA, L.WIKARJUSZ
B.ZOŃGOLŁOWICZ. FOT. ARCHIWUM B.ZOŃGOLŁOWICZ

UCZESTNICZY 53. ZJAZDU DELEGATÓW RNPA, ADELAJDA 2021.
FOT. B.FILIP

PREZYDIUM RNPA 2019. L-P: M.BARTCZAK, H.KURYLEWSKI,
B.ANDRUSIEWICZ, L.WIKARJUSZ, M.RADNY, M.KWIATKOWSKA,
I.SZYMAŃSKA, J.MERWART, E.DUDZIŃSKI. FOT. RNPA

V ŚWIATOWY ZJAZD POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY,
WARSZAWA 2018. REPREZENTACJA Z AUSTRALII. FOT. RNPA

II ŚWIATOWE FORUM NAUKI POLSKIEJ POZA GRANICAMI KRAJU, PUŁTUSK 2019. L-P: UNISŁAWA WILLIAMS,
JAN WIKTOR SIENKIEWICZ, MARIAN RADNY, JACEK GWIZDKA, BOGUMIŁA ZOŃGOLŁOWICZ, WOJCIECH SOBCZYŃSKI.
FOT. ARCHIWUM B.ZOŃGOLŁOWICZ

PLAN AKTYWIZACJI MŁODEJ POLONII

Henryk Kurylewski, prezes Rady Naczelnej Polonii Australijskiej, którego kadencja wypada w trakcie obchodów 75-lecia Rady Naczelnej Polonii Australijskiej objął stanowisko w 2023 roku.

Prezydium zaproponowało ogólnoaustralijski program podkreślający ten jubileusz, z uroczystym koncertem i wystawą w czasie 57. Zjazdu w Sydney, w maju 2025 roku.

Kluczowymi obszarami zainteresowania prezydium są młodzież i młoda Polonia, których zachęca się do większego zaangażowania w strukturach organizacji.

W 100. rocznicę zdobycia pierwszego medalu olimpijskiego, w uznaniu zasług i wyjątkowego znaczenia osiągnięć polskich sportowców na igrzyskach olimpijskich w Paryżu w 1924 roku, Sejm RP ustanowił rok 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków.

Z tej okazji prezydium Rady opracowało wystawę pt. „Rok Polskich Olimpijczyków; Australia 2024” i publikację w językach polskim i angielskim. Kontynuowano także doroczne Polonijne Biegi Niepodległości.

Utrwalono również międzynarodową współpracę z organizacjami polonijnymi w strukturze Rady Polonii Świata, a członek prezydium został powołany do Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy marszałku Senatu RP XI kadencji.

W dniach 29 czerwca - 2 lipca 2023 roku Rada Polonii Świata i Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” zorganizowały w Warszawie VI Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy. W wydarzeniu uczestniczyło około 350 delegatów z 44 krajów, w tym 14 przedstawicieli z Australii, reprezentujących prezydium Rady i różne organizacje polonijne.

Zjazd był okazją do omówienia aktualnych wyzwań Polonii, szczególnie w kontekście młodzieży, kultury i edukacji. Delegaci przyjęli rezolucje wyrażające m.in. solidarność z Polakami w Rosji i Białorusi.

W dniach 5–9 lipca 2023 roku w Jachrance pod Warszawą odbył się I Światowy Kongres Edukacji i Nauki Polskiej za Granicą, zorganizowany przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwem Edukacji i Nauki, Ministerstwem Spraw Zagranicznych, Ośrodkiem Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą oraz Narodową Agencją Wymiany Akademickiej.

W kongresie uczestniczyło około 500 osób z 40 krajów, w tym pięcioro delegatów reprezentujących RNPA. Program obejmował panele dyskusyjne, wykłady, warsztaty i szkolenia metodyczne.

Celem kongresu była wymiana doświadczeń oraz wzmocnienie współpracy w zakresie edukacji i nauki polskiej za granicą, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania języka polskiego i promocji kultury.

W listopadzie 2024 roku w pierwszym Senacie Polonijnym organizowanym w Warszawie przez Radę Polonii Świata uczestniczył członek prezydium RNPA.

Prezydium kontynuuje prace zmierzające do większego zaangażowania młodszej Polonii w strukturach organizacyjnych. Służy temu m.in. Fundacja im. Henryka Kitaszewskiego współfinansująca opłaty czesnego w szkołach wyższych w Australii studentom polskiego pochodzenia w zamian za uczestnictwo w pracy w australijskiej polonijnej organizacji.

I ŚWIATOWY KONGRES EDUKACJI I NAUKI POLSKIEJ ZA GRANICĄ, JACHRANKA 2023.
LIT. E. CESARSKA, E. BILWANOWSKA
I M. KWIATKOWSKA, FOT. M. KWIATKOWSKA

PREZES HENRYK KURYLEWSKI.
FOT. ARCHIWUM H. KURYLEWSKIEGO

HENRYK KURYLEWSKI PRZEMAWIA PODCZAS
SENATU POLONIJNEGO, WARSZAWA 2024. FOT. PAI

VI ZJAZD POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY, 2023, ZŁOŻENIE WIENCÓW PRZY GROBIE NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA.
W ŚRODKU DELEGACJA Z AUSTRALII: M. WRAY, W. WNUK I M. KWIATKOWSKA. FOT. PAI

POLISH COMMUNITY COUNCIL OF AUSTRALIA

BEING POLISH DOWNUNDER

COMMUNITY WORKSHOP

How do you envision the Polish community in Australia to look like in 20+ years? Will it be a shrinking or thriving community?

- We're seeking input from 18-50+ year olds with Polish heritage about their lived experiences
- Open to anyone regardless of current involvement with the Polish community
- Help us identify community projects that generate involvement & engagement
- Let's build a positive cultural identity for Polish-Australians in the future

Facilitated by Gigi Lacey, who has over 30 years experience working in the community/non-profit sector.

Join us online

OPTION 1: APRIL 17

OPTION 2: APRIL 18

6:30-8:30PM AEST

FREE EVENT

Register for either Option 1 or Option 2 to receive the link.

Or contact Henry 0402 210 712 for more info.

CITIUS ALTIUS FORTIUS

ROK POLSKICH OLIMPIJCZYKÓW AUSTRALIA 2024

KOORDYNACJA PROJEKTU I TEKST: MAŁGORZATA KWIATKOWSKA, IGA SZYMANSKA

KONSULTACJA MERYTORYCZNA: MARIUSZ KONDRACIUK

PROJEKT GRAFICZNY: MARIUSZ PAWŁOWSKI

WSPIERKIE CYFROWE I FOTOGRAFIA MEDIALNA: POLONIJNA AGENCJA INFORMACYJNA PAI

RADA NACZELNA POLONII AUSTRALIJSKIEJ

THE BLUM FOUNDATION

Ambasciata Republiki Polskiej w Canberra

Patronat Honorowy POLSKA KOMITET OLIMPIJSKI

DELEGACJA Z AUSTRALII NA VI ZJEZDZIE POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY, WARSZAWA 2023. FOT. RNPA

MAŁGORZATA KWIATKOWSKA PRZEMAWIA W SEJMIE RP PODCZAS VI ZJAZDU POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY, 2023. FOT. PAI

KOMISJA OŚWIATOWA POLONII AUSTRALIJSKIEJ

Komisja Oświatowa Polonii Australijskiej (KOPA), zajmująca się sprawami szkolnictwa i oświaty we wszystkich stanach Australii jest organem Rady Naczelnej Polonii Australijskiej. Powstała na I Zjeździe Oświatowym, zwołanym przez Prezydium Rady Naczelnej Polskich Organizacji w Australii w dniach 22 i 23 sierpnia 1964 roku w Melbourne.

Działalność polskiego szkolnictwa w Australii rozpoczęła się wraz z większym napływem emigracji powojennej. Troska o utrzymanie języka polskiego, polskich tradycji i tysiącletniej kultury przyczyniła się do powstania i szybkiego rozwoju szkół polskich w większych skupiskach zamieszkałych przez Polaków.

Komisja Oświatowa pomaga także w opracowywaniu programów nauczania wymaganych przez stanowe wydziały oświaty. Wymagania te różnią się nieco pomiędzy stanami. KOPA jest pośrednikiem i koordynuje wymianę doświadczeń, a także wymianę programów pomiędzy polonijnymi ośrodkami oświatowymi.

ZJAZDY KOPA

Do tej pory odbyło się ponad 20 Zjazdów organizowanych we wszystkich stanach Australii i w Canberze. Przewodniczącymi KOPA byli kolejno: Władysław Karbownik (Adelajda), Jerzy Łęczycki (Melbourne), Brunon Kowalski (Sydney), Magda Rżóska-Krzysztoń (Sydney), Bożena Szymańska (Sydney), Halina Szunejko (Perth), Elżbieta Cesarska (Sydney).

SZKOŁA POLSKA W HOBART, LATA 60-TE.
FOT. ARCHIWUM MAPA

SZKOŁA POLSKA W WOLLONGONG 1957.
FOT. ARCHIWUM MAPA

X ZJAZD KOPA SYDNEY 1988.
FOT. ARCHIWUM MAPA

POLSKA MACIERZ SZKOLNA W NOWEJ POŁUDNIOWEJ WALII

Macierze Szkolne działały w wielu stanach Australii, przeważnie pod egidą organizacji parasolowej danego stanu i pośrednio należały do RNPA. Jedynie Polska Macierz Szkolna w Nowej Południowej Walii jest bezpośrednim członkiem RNPA.

PIERWSZE LATA DZIAŁALNOŚCI

Polska Macierz Szkolna w NPW powstała w 1955 roku jako organizacja oświatowa, powołana do popierania działań związanych ze szkolnictwem polonijnym w Nowej Południowej Walii. Założyli ją generał Juliusz Kleeberg, ambasador Alfred Poniński (I prezes RNPA), prof. Jerzy Goebel, inż. Brunon Kowalski, mec. Aleksander Iwczenko oraz redaktor „Wiadomości Polskich” - Jan Dunin-Karwicki.

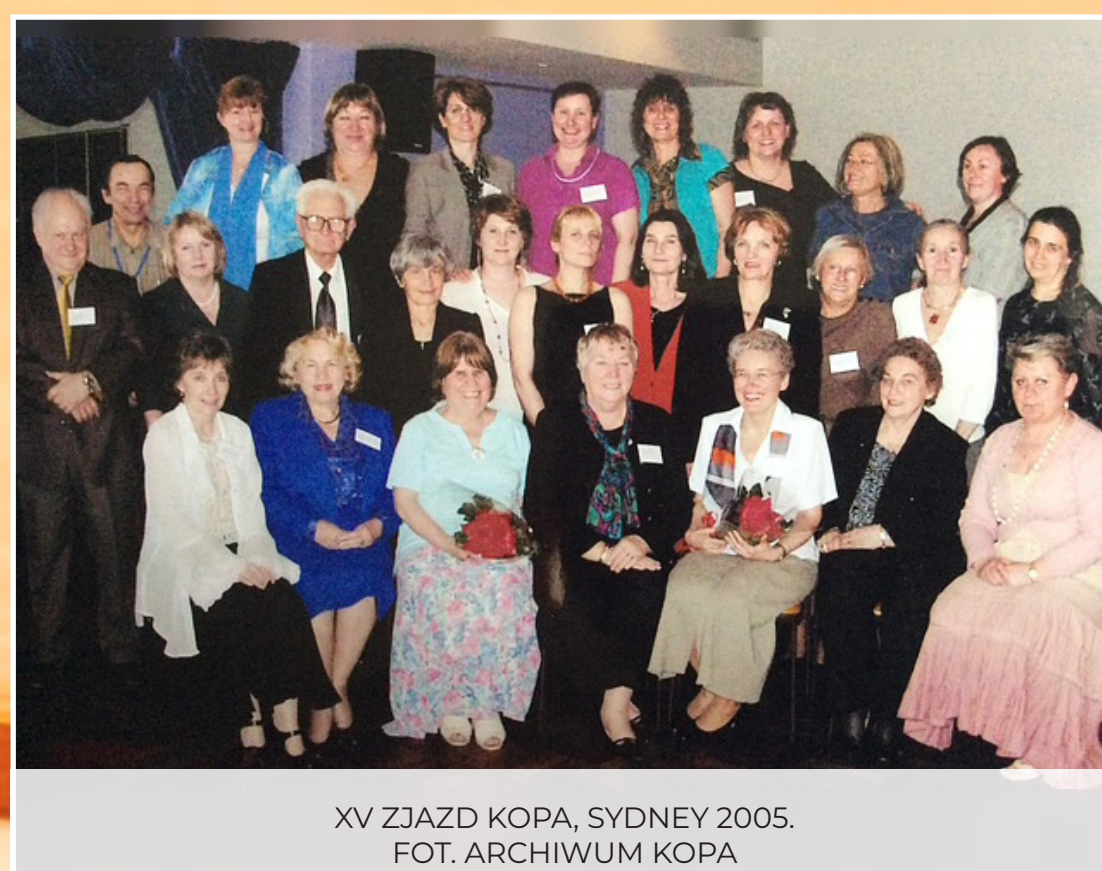
Była to grupa ludzi niezwiązanych bezpośrednio ze szkolnictwem, ale wszechstronnie wykształconych, której na sercu leżała przyszłość polskiego pokolenia. Celem Polskiej Macierzy Szkolnej było utrwalanie wśród młodego pokolenia przywiązania do polskości, szerzenie znajomości polskiej kultury i tradycji, organizowanie polskich szkół sobotnich dla dzieci i młodzieży oraz prowadzenie kolonii letnich. Kolonie były prowadzone przez nauczycieli i rodziców, między innymi na terenie Domu Dziecka w Marayong.

W dniu 12 listopada 1967 roku Zarząd Polskiej Macierzy Szkolnej uchwalił przekazanie 2200 funtów na zakup ziemi nad rzeką Colo. To znaczne wsparcie finansowe Macierzy istotnie przyczyniło się do powstania ośrodka rekreacyjnego „Bielany”. W następnych latach Macierz finansowała 25% corocznych opłat na potrzeby „Bielan”.

Głównym i nadrzędnym celem Macierzy pozostaje opieka nad sobotnimi szkołami polskimi, budowanie współpracy między nimi, pomoc nauczycielom, organizowanie spotkań dydaktycznych, wspólne imprezy, utrzymywanie kontaktów z Polską Macierzą Szkolną w Londynie oraz wiele innych działań mających na celu szerzenie oświaty wśród najmłodszej Polonii australijskiej.

Od 1996 Polska Macierz Szkolna jest organizacją niedochodową, ukonstytuowaną przez rząd stanowy w Nowej Południowej Walii. Na terenie Sydney istnieją obecnie 3 polskie szkoły sobotnie należące do Macierzy Szkolnej w dzielnicach: Ashfield, Marayong, North Ryde (Macquarie), do których uczęszcza około 140 uczniów.

Działalność Macierzy jest obecnie ściśle związana z wymaganiami stanowego Wydziału Oświaty. Macierz jest członkiem Federacji Szkół Etnicznych w Nowej Południowej Walii.

XV ZJAZD KOPA, SYDNEY 2005.
FOT. ARCHIWUM KOPA

XVI ZJAZD KOPA, SYDNEY 2007.
FOT. ARCHIWUM KOPA

30-LECIE POLSKIEJ SZKOŁY DZIELNIC PÓŁNOCNYCH SYDNEY, 2018.
FOT. ARCHIWUM SZKOŁY POLSKIEJ

KOPA - KONFERENCJA NAUCZYCIELI, CANBERRA 2016.
FOT. ARCHIWUM KOPA

ŚWIATOWY ZJAZD NAUCZYCIELI POLONIJNYCH, TORUŃ 2019.
L-P: G. SEROCZYŃSKI (SENAT RP), M. WRAY, E. CESARSKA,
B. IWANOWSKA, J. FENIK I S. KOWALSKI (MSZ). FOT. E. CESARSKA

SPOTKANIE MŁODZIEŻY Z AUSTRALII I E. CESARSKIEJ
Z MARSZAŁKIEM SENATU T. GRODZKIM. FOT. ARCHIWUM KOPA

HISTORIA HARCERSTWA SIĘGA LAT 40-TYCH XX WIEKU

Początki harcerstwa polskiego w Australii sięgają końca lat czterdziestych XX wieku. W 1949 roku naczelne władze Związku Harcerstwa Polskiego w Londynie powołały hm. Jerzego Zborskiego na delegata Głównego Kręgu Harcerskiego na Australię.

W tym samym roku dh. Władysław Wiącek założył Krąg Harcerski w Sydney i zebrał się pierwszy zastęp harcerzy w obozie emigracyjnym Chullora, NSW.

Kolejno powstały Kręgi Starszoharcerskie w Adelajdzie (1949), Melbourne i Brisbane (1950), Perth (1953) i Hobart (1977). W 1952 roku przyjęły nazwę Okręg Australia, na czele którego stanął Przewodniczący Okręgu.

W latach 1950-tych zainteresowanie harcerstwem wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców rozszerzyło się – utworzono zastępy młodszych dzieci - zuchów w Melbourne i Brisbane, które zaowocowały utworzeniem Hufców Harcerzy „Podhale” w Wiktorii (1955), „Pomorze” w Queensland” oraz „Mazowsze” w Południowej Australii (1956).

Dołączyli do nich Hufiec „Polesie” z Nowej Południowej Walii (1962) i harcerze z ośrodków w Perth, Zachodnia Australia (1953), Canberze (1955) i Tasmanii (1977).

Harcerstwo jest jedną z kluczowych organizacji polonijnych. Jako organizacja o zasięgu kontynentalnym na terenie całej Australii, Polish Scouting Association Z.H.P. in Australia Inc. (zarejestrowana w Wiktorii) od 1954 roku uczestniczy w zjazdach delegatów Rady Naczelnej Polonii Australijskiej (V zjazd w dniach 6-7 lutego 1954, organizacja członkowska posiadająca 6 głosów/mandatów).

Polonijne harcerstwo nie tylko tworzy wspólnotę, w której młodzi ludzie zdobywają wiele umiejętności, doświadczeń i kompetencji kształtujących charaktery, ale także realizuje misję Rady w zakresie podtrzymywania polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą, ucząc polskiej historii, kontynuując tradycje i zwyczaje.

Obecnie istnieją trzy obwody:

Polesie (Sydney), Podhale (Melbourne) i Pomorze (Brisbane).

Jeden obwód i trzy ośrodki zakończyły działalność, były to obwód Mazowsze (Adelaide, 1997), ośrodki Perth (Perth, 1977), Canberze (Canberra, 1986) oraz Pieniny (Hobart, 2009).

HARCERSTWO W MELBOURNE 2023.
FOT. ZHP AUSTRALIA

L-P: HELENA I ZDZISŁAW DRZYMULSCY, PREZYDENT RYSZARD KACZOROWSKI I RYSZARD TREJSTER - DELEGAT RZĄDU LONDYŃSKIEGO NA NPW. FOT. ARCHIWUM MAPA

MARYSIA NOWAK HM. PRZEWODNICZĄCA ZHP AUSTRALIA
ks. KAMIL ŻYLCZYŃSKI TChr, HM KAPELAN ZHP ŚWIAT.
FOT. ZHP AUSTRALIA

ZUCHY NA SCENIE W MELBOURNE 2014.
FOT. ZHP AUSTRALIA

WĘDROWNICY. FOT. ZHP AUSTRALIA

HARCERZE W MARAYONG W 2018. FOT. B.FILIP

DZIAŁACZKI HARCERSTWA: E.BUDNIAK, sr J.ZARZYCZNA,
W.BULAT, M.NOWAK, J.GOLKA, W.SZUPRYCZYŃSKA, LATA 80-TE.
FOT. ARCHIWUM MAPA

WĘDROWNICZKI. FOT. ZHP AUSTRALIA

ZLOT KOMENDANTÓW HARCERSTWA W AUSTRALII. FOT. ZHP AUSTRALIA

PODCZAS OBOZU HARCERSKIEGO. FOT. ZHP AUSTRALIA

ZLOT - HARCERSKIE SZCZYTNY 2019. FOT. ZHP AUSTRALIA

NAJWIĘKSZY CYKLICZNY FESTIWAL KULTURY I SZTUKI POLSKIEJ

Festiwal PolArt - święto polskiego dziedzictwa kulturowego w Australii i Nowej Zelandii - promuje wybitne osiągnięcia Polaków mieszkających w Australii poprzez występy folklorystyczne, sztuki teatralne, pokazy filmów, koncerty muzyki klasycznej, kabarety, spotkania literackie, wystawy malarstwa i sztuki użytkowej, wystawy historyczne, warsztaty, zajęcia dla najmłodszych, itp. Wachlarz wydarzeń zależy od inwencji i możliwości organizatorów.

Festiwal ten narodził się w Sydney w 1975 roku pod nazwą „Art-Pol”, a jego pomysłodawcą było Zjednoczenie Polek w Australii i Nowej Zelandii z prezesem Marią Krupską na czele, która z wielkim zapalem, rozmachem i wizją, podjęła się ogromnego zadania zorganizowania w Sydney pierwszego festiwalu kultury polskiej.

Wydarzenie to istotnie wsparła finansowo Jadwiga Solka, sprzedając jedną ze swoich nieruchomości na ten cel. W koncercie galowym w Sydney Opera House wzięło udział ponad 400 młodych wykonawców. Zdrowa konkurencja pomiędzy stanami i rosnące ambicje komitetów organizacyjnych powodowały, że kolejne festiwale stawały się coraz większe, ambitniejsze i bardziej popularne od poprzednich.

Do tej pory odbyło się 15 festiwali Polart w sześciu stolicach stanowych Australii, przygotowywanych przez komitety organizacyjne festiwalu PolArt - ekspertów polonijnych danego stanu. Polonijne zespoły folklorystyczne ustalały miejsce i daty (na 3-4 lata do przodu). Następnie Prezydium RNPA - z pomocą członkowskiej organizacji stanowej - formowało Komitet Organizacyjny w miejscu wydarzenia.

Rada Naczelna Polonii Australijskiej objęła swoim patronatem festiwale PolArt od pierwszej edycji i - aby zapewnić kontynuację tego wydarzenia stworzyła konto PolArtu, na którym deponowane były zyski z poprzednich festiwali. Rada sformalizowała też sposób tworzenia kolejnych komitetów organizacyjnych. Prezydium udzielało komitetowi bezprocentowej pożyczki zwrotnej z konta PolArtu na pokrycie wstępnych wydatków operacyjnych typu rezerwacja sal koncertowych, ubezpieczenie, zezwolenia.

Po zakończeniu festiwalu komitet podsumowywał wyniki finansowe i zwracał zaciągniętą pożyczkę na konto PolArtu oraz wpłacał połowę zysków z festiwalu na to samo konto. Druga połowa była rozdzielana pomiędzy polonijne zespoły występujące podczas festiwalu w ramach częściowej rekompensaty poniesionych przez nich kosztów.

Prezydium RNPA opracowało regulamin PolArtu.

W 2015 roku podczas prezesury Leszka Wikarjusza powstał PolArt Inc. (Polish Visual and Performing Arts in Australia and New Zealand Inc) – niezależna organizacja koordynująca działalność festiwali PolArt. Jest członkiem Rady Naczelnej.

W 2017 roku powstała Fundacja Rodziny Rospond, którą obecnie zarządza firma Equity Trustees. Fundacja wspiera Festiwal PolArt.

Prezydium RNPA również aktywnie promuje, wspiera i uczestniczy w każdym festiwalu PolArt.

KOMITET ORGANIZACYJNY I UCZESTNICY ART-POL W SYDNEY, 1 STYCZNIA 1976. FOT. ARCHIWUM MAPA

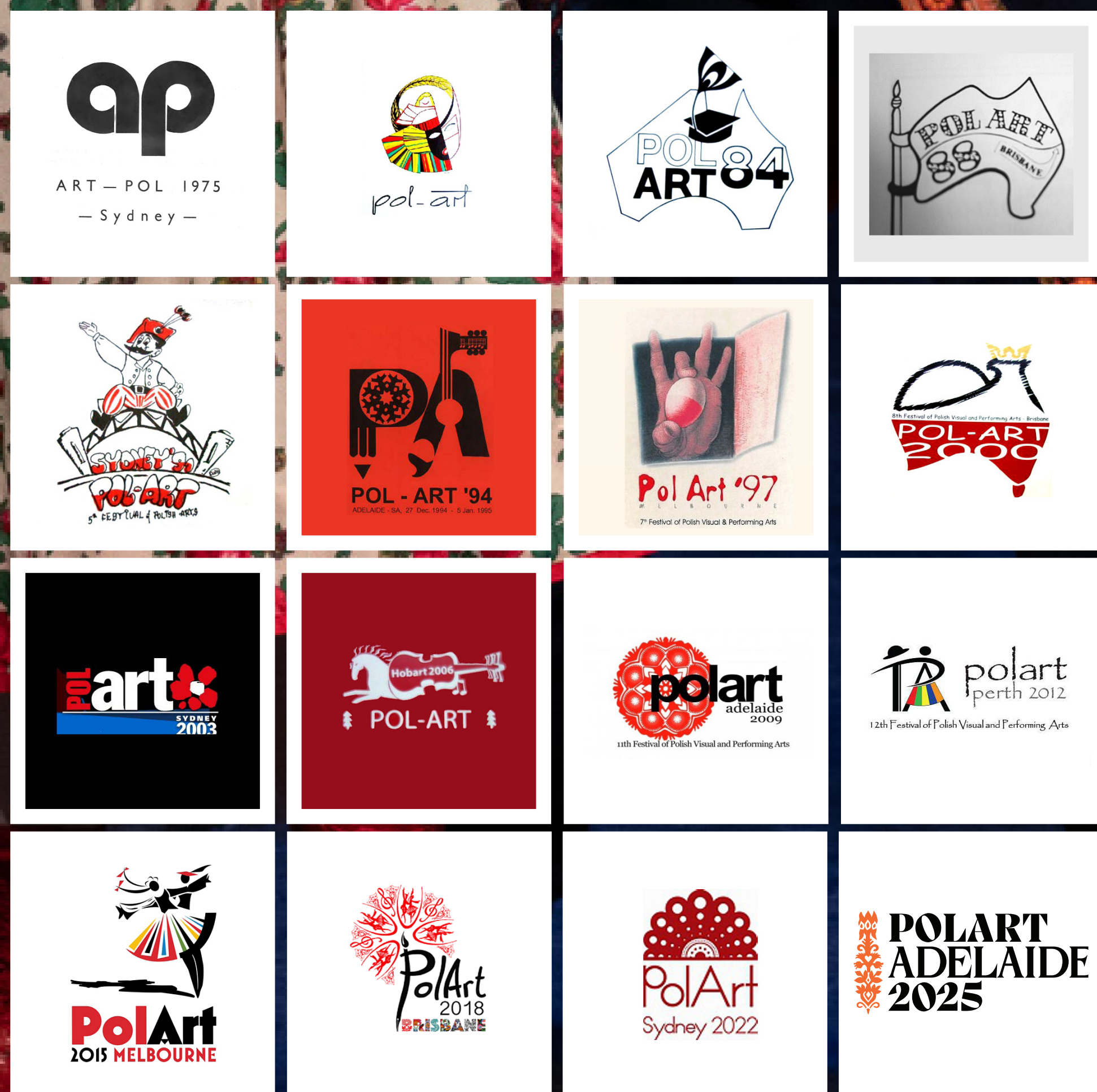
POLART BRISBANE 2018 - PO NOWOROCZNEJ MSZY ŚWIĘTEJ W KATEDRZE.
L-P: ks. G.GAWEL TChr, bp K. HOWELL, ks. T.PRZYBYLAK TChr, o. T. BUJAKOWSKI OFM Z UCZESTNIKAMI FESTIWALU.
FOT. R. FEDEROWICZ

POLART MELBOURNE 2015 – FINAŁ FESTIWALU. FOT. MELISSA LEJMAN

JADWIGA SOLKA-KRAJEWSKA I MARIA KRUPSKA - INICJATORKI FESTIWALU POLART. ARCHIWUM RNPA

DATY FESTIWALI POLART:

1975 – SYDNEY, 1981 – ADELAIDE, 1984 – MELBOURNE, 1988 – BRISBANE, 1991 – SYDNEY
1994 – ADELAIDE, 1997 – MELBOURNE, 2000 – BRISBANE, 2003 – SYDNEY, 2006 – HOBART
2009 – ADELAIDE, 2012 – PERTH, 2015 – MELBOURNE, 2018 – BRISBANE, 2022 – SYDNEY
2025 – ADELAIDE – GRUDZIEŃ/STYCZEŃ 2025/26

ZACHOWANIE SPUŚCIZNY HISTORYCZNEJ I MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH POLONII AUSTRALIJSKIEJ

Początki polskiej imigracji do Australii sięgają XIX wieku, a jednym z kluczowych wydarzeń w tej historii było osiedlenie się pierwszej grupy Polaków w 1856 r. w miasteczku Hill River w Clare Valley. Byli to osadnicy głównie z Wielkopolski, którzy przyczynili się do powstania małej, ale znaczącej społeczności polskiej w Australii Południowej.

W 1870 roku do Hill River, które później otrzymało przydomek „Polish Hill River”, przybył ojciec Leon Rogalski, polski jezuita z Galicji. Szybko zdobył serca swoich rodaków. Wspólnie ukończyli budowę małego kamiennego kościoła, który rok później został konsekrowany pod patronatem św. Stanisława Kostki.

Chociaż społeczność ta ostatecznie zanikła, jej dziedzictwo jest nadal widoczne w renowacji kościoła, w którym od 1988 r. mieści się Muzeum Imigracji Polskiej w Kościele Polish Hill River.

W 2020 roku obchodzono 150. rocznicę przybycia księdza Leona Rogalskiego do Hill River. Z tej okazji ksiądz Wiesław Słowik z Melbourne zainicjował uroczystość w Polish Hill River. Pandemia pokrzyżowała te plany. Jednak organizatorzy nie poddali się i uroczystość odbyła się rok później.

Kościół i Muzeum w Polish Hill River pozostają pod opieką Federacji Organizacji Polskich w Południowej Australii.

Muzeum i Archiwum Polonii Australijskiej (MAPA) w Wiktorii, założone w 1991 roku i zarejestrowane w 1992, dokumentuje historię polskiej diaspory w Australii. Gromadzi i zabezpiecza dokumenty, fotografie, medale oraz inne artefakty o znaczeniu historycznym dla społeczności polskiej i australijskiej.

Zbiory są udostępniane naukowcom i społeczeństwu poprzez wystawy i publikacje. MAPA współpracuje z organizacjami o podobnych celach, poszukuje wsparcia finansowego od instytucji i osób prywatnych oraz prowadzi projekty dokumentujące losy powojennych emigrantów, zachowując ich dziedzictwo dla przyszłych pokoleń.

Dr Zdzisław Andrzej Derwiński (1956–2021) wybitny historyk, w 1987 wyemigrował do Australii i zamieszkał w Melbourne, gdzie zaangażował się w życie Polonii. Był założycielem i wieloletnim prezesem Muzeum i Archiwum Polonii Australijskiej, redaktorem „Tygodnika Polskiego” oraz autorem licznych publikacji historycznych. W 2018 roku został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski przez prezydenta Andrzeja Dudę. Zmarł nagle 3 października 2021 roku w Melbourne.

W 2018 roku dr Derwiński przygotował dwie wystawy przedstawione podczas obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Obie wystawy były kluczowym elementem uroczystości organizowanych przez prezydium i organizacje członkowskie Rady Naczelnej Polonii Australijskiej:

- „Drogi do Niepodległości” – wystawa autorska z grafiką Witka Skoniecznego
- „Ojcowie Niepodległości” (przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej).

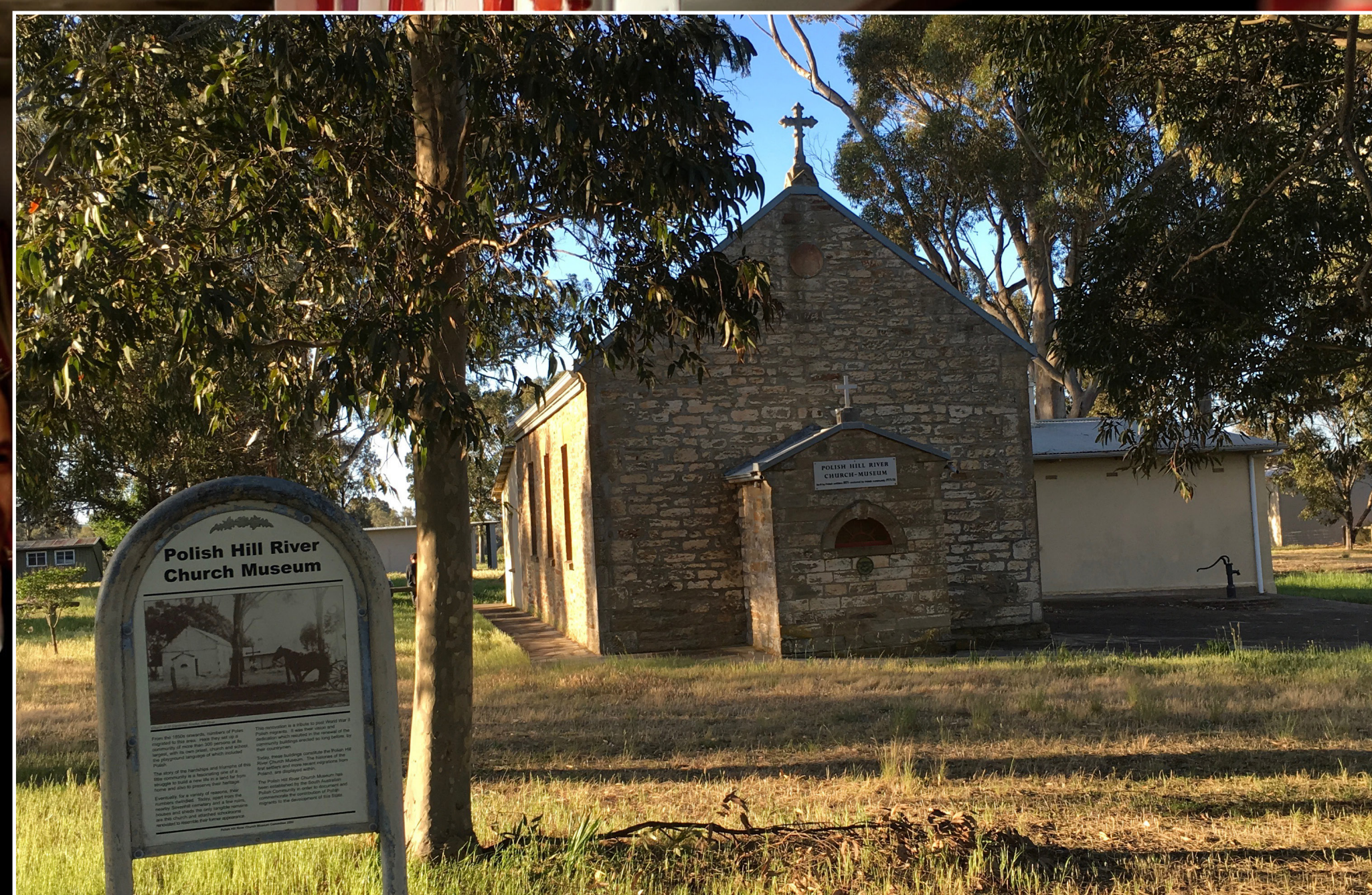
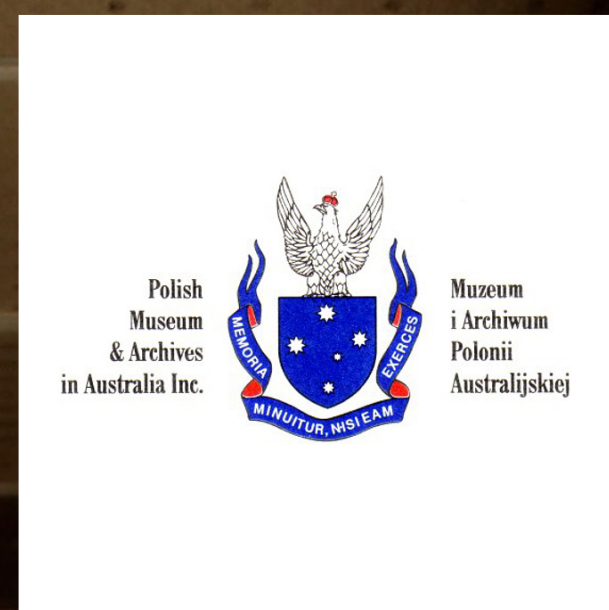
MAPA jest wieloletnim członkiem Rady.

Inne cenne materiały archiwalne znajdują się między innymi w zbiorach Archiwum i Muzeum Polonii Stowarzyszenia Polaków w Queensland oraz Archiwum pozostającym pod opieką Federacji Polskich Organizacji w Południowej Australii. Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (SPK) w Australii, SPK Koło nr 1 w Sydney, SPK Koło nr 8 w Capalaba, Polski Klub w Ashfield, Kresy-Siberia posiadają zbiory cennych powojennych pamiątek, artefaktów, zdjęć i nagrań (w oryginale i wirtualnie).

Bogaty przegląd wydarzeń polonijnych zawiera Kronika Polonii, polski biuletyn wydawany w Canberze od 1985 r. pod patronatem Rady Organizacji Polskich w Australijskim Terytorium Stołecznym.

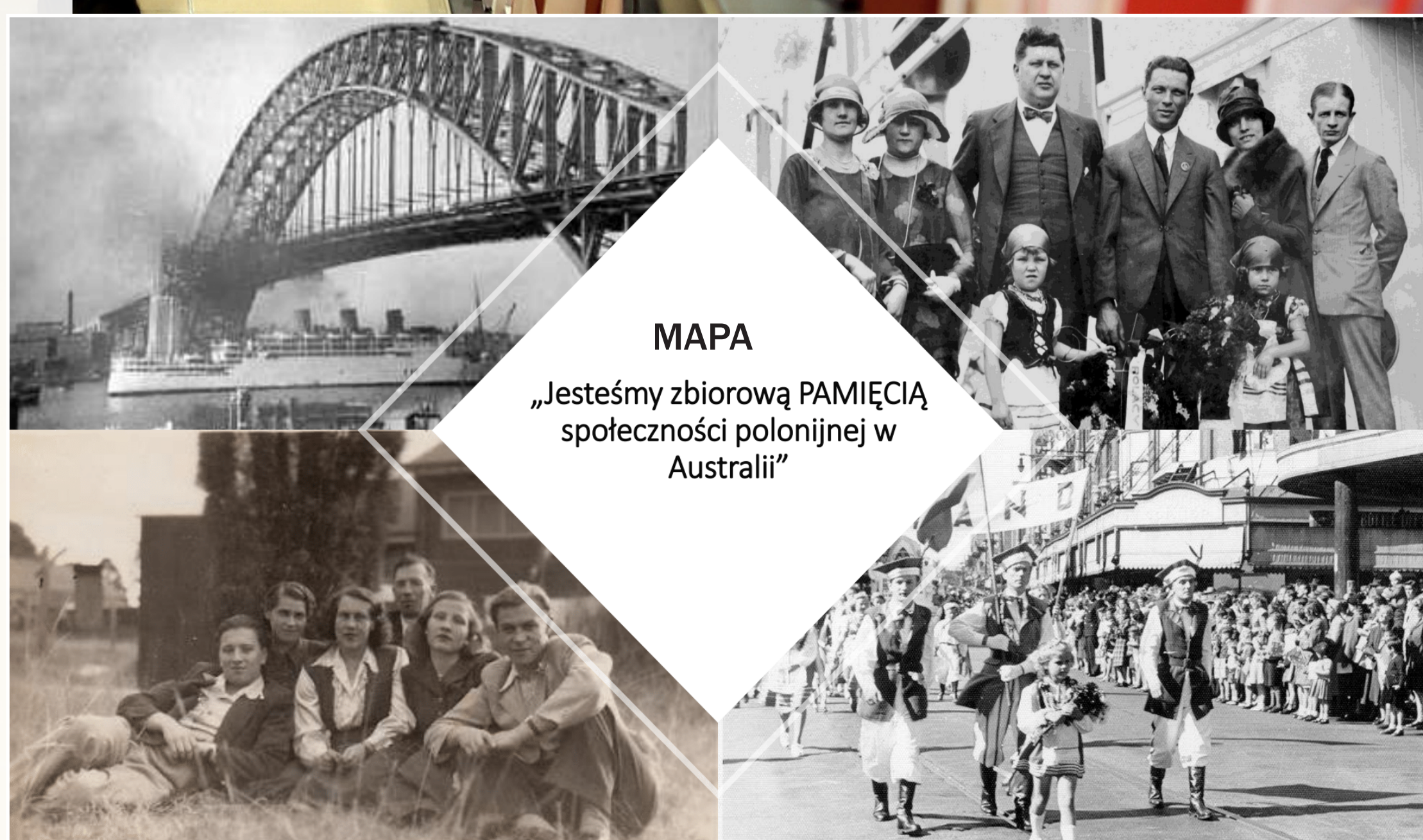
OTWARCIE WYSTAWY „DROGI DO NIEPODLEGŁOŚCI” W KLUBIE POLSKIM W ASHFIELD 2018
Z UDZIAŁEM GOŚCI Z SENATU RP, FOT. B. FILIP

POLISH HILL RIVER – KOŚCIÓŁ I MUZEUM. FOT. M.KWIATKOWSKA

XLI STAŁA KONFERENCJA MUZEÓW, ARCHIWÓW I BIBLIOTEK POLSKICH ZA ZACHODZIE (MAB) LUBLIN,
OD LEWEJ: Z. DERWIŃSKI, M. PICYK, M. KRZYSZTOFIK (IPN LUBLIN). FOT. Z.DERWIŃSKI

FUNDUSZE I FUNDACJE RADY NACZELNEJ - FUNDUSZ WIECZYSTY RNPA

FUNDUSZ WIECZYSTY RADY NACZELNEJ POLONII AUSTRALIJSKIEJ (FW RNPA)

Fundusz Wieczysty im. gen. Juliusza Kleeberga (FW), powołany w 1951 roku jako Fundusz Polski, miał na celu wspieranie działalności Prezydium RNPA. W 1964 roku, w związku z nadchodzącymi obchodami Millennium Polski, przemianowano go na Fundusz Wieczysty, a w 1972 roku nadano mu imię gen. Kleeberga, upamiętniając tragicznie zmarłego prezesa RNPA. Fundusz wspierał kulturę polską w Australii, działalność młodzieżową, edukację oraz akcje niepodległościowe. W 1997 roku Koła Polek, pod przewodnictwem Marii Krupskiej, zorganizowały akcje charytatywne, co przyczyniło się do wzrostu funduszu. W 2020 roku, w ramach umowy powierniczej z Equity Trustees, Fundusz Wieczysty im. gen. Juliusza Kleeberga oraz Fundusz im. Ewy Malewicz zostały połączone w PCCA Perpetual Fund, z kapitałem początkowym \$737 625,21.

ROZWÓJ FUNDUSZU – POWIĘKSZANIE KAPITAŁU

Fundusz Wieczysty im. gen. Juliusza Kleeberga, utworzony w 1964 roku, rozwijał się powoli. Do 1975 roku zgromadzono jedynie ponad \$6000. Dzięki regularnym zbiórkom i zapisom testamentowym, m.in. od J. Podlaska (1977), W. Wojnarowskiego (1992) i J. Jabłońskiego (1999), kapitał funduszu wzrósł do blisko \$275 000 w 2001 roku. Jednak w 2011 roku, mimo wzrostu do \$290 000, siła nabywcza kapitału spadła o 30% w porównaniu do 2001 roku. W okresie 10 lat przychód z odsetek wyniósł łącznie zaledwie \$19 000.

PERTURBACJE

Dostrzeżono potencjalny problem z możliwością utraty FW, gdyż - jako utrzymywany na koncie bankowym - nie był chroniony przed bankructwem banku, przed ryzykiem malwersacji, sprzeniewierzenia, wyprowadzenia kapitału ani zablokowania przez prawników. Niskie oprocentowanie prowadziło do zaniku wartości kapitału.

Prezydium RNPA, pomimo oporu Komitetu Administratorów FW i wielu delegatów podczas zjazdów nie mogło dłużej tolerować takiego zaniedbania obowiązków powierniczych. Dalekosiężnym celem Prezydium RNPA było naśladowanie reguł Fundacji Bluma, czyli oddanie kapitału FW w ręce renomowanych fachowców inwestowania/powierników (Trustees) specjalizujących się w obsłudze wieczystych fundacji charytatywnych.

Na kolejnym Zjeździe Delegatów w 2014 r. Małgorzata Kwiatkowska przedstawiła analizę wyników finansowych FW opracowaną przy współpracy dr Włodzimierza Wnuka. Na podstawie corocznych indeksów CPI wykazała, że na przestrzeni lat 2004-2014 kapitał FW stracił z powodu inflacji na wartości 25%. Postawiony wniosek o wotum nieufności dla działalności Komitetu Administratorów FW nie został - niestety - zatwierdzony przez Zjazd.

ZABEZPIECZENIE FUNDUSZU WIECZYSTEGO NA WIECZNOŚĆ I OCHRONA PRZED RYZYKIEM

Osiągnięciem kolejnych Prezydów RNPA było to, że pomimo różnych konfliktów i zawirowań Fundusz Wieczysty im. gen. Kleeberga przetrwał i jednogłośnie decyzją delegatów z 51. Zjazdu RNPA (2019) został przekształcony w wieczysty charytatywny Fundusz RNPA o nazwie Fundusz Wieczysty RNPA („PCCA Perpetual Fund”). Ponad rok trwało przygotowywanie i podpisanie aktu powierniczego z renomowaną firmą Equity Trustees (EQT).

Na konto Funduszu Wieczystego RNPA przekazano kwotę w wys. **\$737 625,21**, którą zapisano z wyszczególnieniem wartości oryginalnego FW im. gen. Kleeberga (\$305 086,75) i trzech najwyższych dotacji testamentowych - Funduszu Janusza Franckiewicza (\$131 603,85), Natalii Kułakowskiej (\$200 806,92) i Ewy Malewicz (\$100 127,69).

Dokonano zmian w statucie RNPA odzwierciedlających powyższe decyzje. Należy zauważyć, że dopiero od tego czasu jest to rzeczywiście Fundusz Wieczysty, nie tylko z samej nazwy.

Co roku powiernik EQT, wg ustalonego procesu, przeznacza wypracowane nadwyżki (po dowartościowaniu kapitału i opłacie kosztów), na wsparcie działalności prezydium RNPA, organizacji członkowskich RNPA i nagród w Konkursie Muzycznym im. Ewy Malewicz.

Dotychczas (2024) trzykrotnie przyznano dotacje organizacjom polonijnym: \$23 000 (2022), \$32 000 (2023) i \$38 000 (2024). Te spektakularne wyniki są kilkunastokrotnie wyższe od dotacji wypracowanych przez Komitety Administratorów z lat 1970-2020. Po upływie 4,5 lat na dzień 28 lutego 2025 roku wartość Funduszu wynosiła **\$1 015 789,75**. W międzyczasie nie było żadnych nowych wpłat zwiększających kapitał FW.

Fundusz Wieczysty

Rada Naczelna Polonii Australijskiej

DAVID HELFGOTT, JUBILEUSZOWY KONCERT, 70-LECIE RNPA, ADELAJDA 2021.
FOT. RNPA

DELEGACI 51. ZJAZDU RNPA, BRISBANE 2019, NA KTÓRYM ZAPADŁA DECYZJA
ZABEZPIECZAJĄCA FUNDUSZE RNPA NA WIECZNOŚĆ. FOT. B. FILIP

FESTIWAL NA FEDERATION SQUARE, WSPIERANY PRZEZ FW RNPA, MELBOURNE 2018. FOT. KS. W. SŁOWIK

FESTIWAL „DOŻYNKI”, ADELAJDA 2018, WSPIERANY PRZEZ FW RNPA. FOT. M. KWIATKOWSKA

KONCERT „TRIBUTE TO FREEDOM”, 100-LECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI, RATUSZ SYDNEY 2018. FOT. B. FILIP

FUNDUSZE I FUNDACJE

75 LAT RADY NACZELNEJ
POLONII AUSTRALIJSKIEJ

FUNDUSZE I FUNDACJE RADY NACZELNEJ - FUNDUSZ IM. EWY MALEWICZ I FUNDACJA IM. HENRYKA KITASZEWSKIEGO

FUNDUSZ IM. EWY MALEWICZ

Ewa Leokadia Malewicz [z domu Krupa, primo voto Grot-Kwaśniewska, ps. Ewa Laren] (1922–1993) – polska sopranistka, absolwentka Konserwatorium Muzycznego w Warszawie, przybyła z Niemiec do Australii w 1950 roku. Osiedlała w Melbourne.

W testamencie artystka część swojego majątku zapisała na akcję „Help Poland Live”, która w chwili jej śmierci była już zakończona. Kancelaria prawnicza przekazała zapis testamentowy do Rady Naczelnej Polskich Organizacji w Australii. Rada podjęła decyzję o założeniu Funduszu im. Ewy Leokadii Malewicz jako jednej z form działalności kulturalnej, wspierającej m.in. inicjatywy muzyczne i literackie.

Sugestia Jerzego Grot-Kwaśniewskiego, byłego męża artystki, wieloletniego redaktora „Tygodnika Polskiego”, aby była to muzyka – domena artystki – zaważyła na podjęciu ostatecznej decyzji. W 2003 roku RNPA jako powiernik Funduszu powołała Konkurs Muzyczny im. Ewy Malewicz dla muzycznie utalentowanej młodzieży polskiej i australijskiej polskiego pochodzenia.

Organizację konkursu powierzono Federacji Polskich Organizacji w Nowej Południowej Walii. Konkurs w latach 2004–2015 organizował Polski Związek Kulturalny w Nowej Południowej Walii. W 2019 roku Prezydium przekazało organizację konkursów Towarzystwu Kultury Polskiej w Wiktorii. Więcej informacji o konkursie i jego ewolucji znajduje się na planszy „PolMusicA”.

Pierwszy konkurs Ewy Malewicz odbył się w Sydney w październiku 2004 r. Do 2020 roku funduszem zarządzało Prezydium RNPA. Kolejne Prezydium modyfikowały procedurę zarządzania funduszem i regulaminem Konkursu, który odbywał się co 3-4 lata.

W 2019 roku na Zjeździe Delegatów RNPA podjęto decyzję, by Fundusz im. Ewy Malewicz dołączyć do Funduszu Wieczystego im. gen. Kleeberga w ramach konsolidacji Funduszy pod opieką RNPA, do firmy Equity Trustees (EQT). Kwota przelana na konto Funduszu Wieczystego RNPA w 2020 roku wynosiła \$100 127,69.

Od 2022 roku corocznie przed końcem czerwca, EQT przekazuje 13,57% zysków całości Funduszu Wieczystego RNPA na nagrody dla laureatów Konkursu. Na przestrzeni 2022 – 2024 łączna kwota przekazana na nagrody wyniosła \$12 217 (\$2715 w 2021 r., \$4344 w 2023 r., \$5158 w 2024 r.)

W 2019 roku Prezydium RNPA zostało wieczystym opiekunem grobu śp. Ewy Malewicz na cmentarzu w Springvale (Melbourne) i odnowiło nagrobek.

FUNDACJA IM. HENRYKA KITASZEWSKIEGO

Fundacja została założona na mocy testamentu zmarłego 24 marca 2015 r. Henryka Kitaszewskiego.

Odpowiedni fragment testamentu pana Kitaszewskiego precyzował ustanowienie fundacji na stypendia dla osób pochodzenia polskiego, które chcą studiować w szkołach technicznych lub na uniwersytecie.

Fundacją zarządza firma Equity Trustees (EQT) z siedzibą w Melbourne. EQT informowało Prezydium RNPA o przebiegu procesu, a potem poprosiło o rekomendację osób, które opracują proces przyznawania dotacji z tej Fundacji i utworzą Komitet Doradczy Fundacji.

Misją Fundacji jest wspieranie studentów polskiego pochodzenia w realizacji projektu na rzecz organizacji polonijnej, który jednocześnie jest związany z kierunkiem podjętych studiów. Dzięki temu student ma możliwość zapoznania się z działalnością organizacji polonijnej, zdobycia praktycznego doświadczenia w zakresie studiowanych przedmiotów lub przyszłego zawodu, a sponsorująca organizacja realizuje konkretny projekt i buduje swój potencjał.

EQT otrzymało sumę \$829 071 od Powiernika Publicznego w Nowej Południowej Walii w dniu 13 grudnia 2020 r. Fundacja H. Kitaszewskiego otworzyła pierwszą rundę dotacji w grudniu 2024. Zaakceptowano dwa projekty, każdy otrzymał wsparcie w wys. \$20 000. Na dzień 25 marca 2025 wartość Funduszu wzrosła do \$990 000.

EWY MALEWICZ.
FOT. ARCHIWUM BOGUMIŁY ŻONGOŁOWICZ.
REKONSTRUKCJA PAI

GRÓB EWY MALEWICZ.
ARCHIWUM BOGUMIŁY ŻONGOŁOWICZ

ISABELLA SHAOYI LI, LAUREATKA KONKURSU IM. EWY MALEWICZ 2021. FOT. POLMUSICA

www.eqt.com.au/philanthropy

Henryk KITASZEWSKI FOUNDATION

Are you a student of Polish descent looking to further your studies with a practical project? This could be the perfect opportunity for you to get paid while supporting the work of Polish community organisations.

APPLY IN 3 EASY STEPS:

- Partner with an incorporated Polish organisation
- Develop a shared proposal & budget
- Submit an application form via email to Equity Trustees.

APPLY NOW

KONKURS IM. EWY MALEWICZ (2004 - 2015)

Prezydium RNPA, które było powiernikiem Funduszu im. Ewy Malewicz, w 2004 roku powierzyło organizację Konkursu Federacji Polskich Organizacji w Nowej Południowej Walii (NPW). Ostatecznie Konkurs w latach 2004–2015 organizował Polski Związek Kulturalny w (NPW), a koordynatorem Konkursu była Marianna Łacek.

Konkurs Muzyczny im. Ewy Malewicz, w którym uczestniczyła młodzież polonijna odbył się sześciokrotnie mając swoją ostatnią odsłonę w roku 2015 w Sydney, podobnie jak poprzednie edycje Konkursu. Patronat nad wydarzeniem objęła Wanda Wiłkomirska, znakomita skrzypaczka i wykładowczyni muzyki w sydneyjskim konserwatorium. Na przestrzeni lat w jury zasiadali: Włodzimierz Kamirski, dyrygent Opery Australijskiej, pianista Maciej Paweł, Wojciech Kornel – pianista, dyrektor muzyczny II Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego w Canberze (V edycja EMMC), Robert Sęk oraz Joanna Kubiak-Sęk – skrzypkowie, członkowie Australijskiej Orkiestry Baletu i Opery (VI edycja konkursu).

W poszczególnych edycjach konkursu każdorazowo uczestniczyło około 20 osób. Uczestnicy wykonywali utwory dowolnych kompozytorów, jednak jeden z nich musiał być Polakiem. W Roku Chopinowskim (2010) musieli zagrać przynajmniej jeden utwór Fryderyka Chopina. Od 2019 roku intencje testatorki realizuje wydarzenie PolMusicA w Wiktorii, będące kontynuacją Konkursu Muzycznego im. Ewy Malewicz.

POLMUSICA (2019 - OBECNIE)

Oficjalne przekazanie organizacji Konkursu od Rady Naczelnej Polonii Australijskiej do Towarzystwa Polskiej Kultury w Wiktorii miało miejsce 12 grudnia 2018 roku. Jednak idea konkursu muzycznego w Wiktorii zrodziła się znacznie wcześniej i już od roku 2016 trwały prace przygotowawcze realizowane przez pomysłodawców nowego konkursu muzyki polskiej w Australii, Grzegorza Machnackiego i Grażynę Pinkowską. Wizją organizatorów była popularyzacja polskiej muzyki, w szczególności kompozytorów polskich nieznanych dotąd w Australii. Każdego roku wybierany jest kompozytor, który staje się patronem danej edycji.

Od 2019 roku konkurs PolMusicA kierowany jest do młodych muzyków do 17. roku życia mieszkających w Australii. Uczestnicy rywalizują w trzech kategoriach wiekowych oraz dwóch instrumentalnych: fortepian i instrumenty smyczkowe. Repertuar obejmuje wyłącznie utwory polskich kompozytorów, dostosowane do grup wiekowych. Konkurs ma charakter ogólnokrajowy i odbywa się corocznie promując polską muzykę wśród młodzieży.

PolMusicA realizowana jest głównie przez dwie organizacje: Towarzystwo Polskiej Kultury w Wiktorii i Prezydium RNPA, które zapewnia specjalną dotację na nagrody. Pochodzi ona z odsetek Funduszu Wieczystego RNPA, składowika „Ewa Malewicz Fund”. Projekt ten jest również wspierany przez Ambasadę RP w Canberze, Konsulat RP w Sydney oraz szereg organizacji polonijnych i australijskich, jak m.in. Fundację Bluma, Friends of Chopin Inc., Federację Polskich Organizacji w Wiktorii, polskich Jezuitów w Melbourne. Od kilku lat znajduje również szerokie zainteresowanie w Polsce, gdzie otrzymuje dotacje rządu polskiego na swój rozwój. Od roku 2022 PolMusicA objęta jest patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Polsce.

Pośród laureatów wszystkich edycji PolMusicA na wyróżnienie zasługuje Dillon Chan (fortepian) laureat pierwszej nagrody w najmłodszej grupie A z roku 2021, który w roku następnym wygrał Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina w Szafarni; Louise Turnbull (skrzypce) laureatka pierwszego miejsca w 2019, obecnie solistka Melbourne Symphony Orchestra oraz Haoqing Leo Liu (fortepian) laureat pierwszego miejsca w roku 2022, obecnie stypendysta Victorian College of the Arts przy Melbourne University. Wśród laureatów PolMusicA pojawiają się również uczestnicy polskiego pochodzenia, jednym z ostatnich był Stefan Kowalik, który zajął trzecie miejsce w najstarszej kategorii wiekowej w 2024.

Ważnym aspektem działalności PolMusicA jest aktywowanie polskich nauczycieli muzyki, którzy coraz liczniej włączają się w działalność konkursu i co roku przygotowują swoich studentów. Udział studentów najbardziej renomowanych uczelni i nauczycieli w Australii zapewnia konkursowi najwyższy standard i stawia konkurs muzyczny PolMusicA pośród najbardziej poważanych konkursów krajowych, takich jak konkurs Steinway & Sons (Australia on-line) czy Lev Vlassenko Competition (Brisbane).

EWY MALEWICZ ŚPIEWA W GEELONG, 1951.
FOT. W. GAŁĄSKA

KONRAD OLSZEWSKI, LAUREAT KONKURSU W 2006 AKOMPANIUJE
PATRYKOWI HILL, LAUREATOWI Z 2019 ROKU. FOT. POLMUSICA

LOUISE TURNBULL, LAUREATKA KONKURSU W 2019 ROKU.
FOT. POLMUSICA

KONKURS IM. EWY MALEWICZ, SYDNEY 2015 - LAUREACI, ORGANIZATORZY I GOŚCIE. FOT. „PULS POLONII”, 27.09.2005

LAUREACI KONKURSU W SYDNEY OPERA HOUSE, 2024. FOT. POLMUSICA

JURY I KIEROWNICTWO KONKURSU W SYDNEY OPERA HOUSE, 2024.
L-P: A.PIECHOCIŃSKI, K.LISAJ, S.DEJA, P.ZAWADZKI, M.NOWICKA, G.MACHNACKI, Z.KOWALIK. FOT. POLMUSICA

WYDARZENIA SPORTOWE

ŚWIĘTO SPORTOWE W MELBOURNE

W roku 1964 z inicjatywy Zygryda Piotra Koziella, prezesa Federacji Organizacji Polskich w Wiktorii, rozpoczęto organizować coroczne (w ostatni weekend lutego) na terenie Klubu Polskiego w Albion (Melbourne) bardzo popularne Święta Sportowe, z udziałem setek kibiców i zawodników. Ówczesne Prezydium Rady Naczelnej objęło patronat nad tą imprezą. W roku 2025 miała miejsce już 54. edycja Święta Sportowego.

IGRZYSKA OLIMPIJSKIE SYDNEY 2000

W okresie przygotowawczym do igrzysk olimpijskich (1998 - 2001), w czasie igrzysk i nieco później członkiem RNPA była organizacja o nazwie **Polonijna Rada Sportowa „Olimpol”** z prezesem Bolesławem Kwiatkowskim, której działacze reprezentowali również prezydium RNPA, w tym ówczesny wiceprezes RNPA Jerzy Krajewski.

Olimpol, liczący ponad 150 aktywnych członków, służył pomocą logistyczną polskim olimpijczykom wszystkich dyscyplin, przyjeżdżającym na zawody rekonesansowe przed igrzyskami i podczas igrzysk. W tym okresie był organizacją partnerską Polskiego Komitetu Olimpijskiego (PKOl) i Ministerstwa Sportu w Polsce i utrzymywał stały kontakt z prezydium RNPA.

POLONIJNE BIEGI NIEPODLEGŁOŚCI

W roku obchodów Setnej Rocznic Odzyskania Niepodległości przez Polskę (2018), PKOl oraz Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” (SWP) zainicjowały światowe Polonijne Biegi Niepodległości na symbolicznym dystansie 1918 metrów, pod hasłem „Biegnijmy razem na chwałę Niepodległej”.

Jest to wyjątkowa impreza sportowa łącząca Polonię i Polaków na całym świecie. Z jednej strony zachęca do aktywnego spędzenia wolnego czasu, a z drugiej, podtrzymując pamięć o kluczowym wydarzeniu w historii Polski, tworzy więzi z Ojczyzną Polonii i Polaków mieszkających poza granicami kraju.

W 2024 roku odbyła się siódma edycja tego biegu na całym świecie. Inicjatorami tego wydarzenia w Australii w każdym roku są Rada Naczelna Polonii Australijskiej oraz Klub Sportowy „Polonia” w Plumpton (Sydney), a organizatorami - RNPA wraz z organizacją z danego stanu Australii, w którym bieg ma miejsce.

ROK POLSKICH OLIMPIJCZYKÓW

Sejm RP ustanowił rok 2024 „Rokiem Polskich Olimpijczyków” w 100-letnią rocznicę zdobycia pierwszego medalu olimpijskiego dla Polski na Igrzyskach w Paryżu w 1924 roku. Prezydium RNPA upamiętniło Rok Polskich Olimpijczyków w Australii, nad którym to projektem, honorowy patronat objął Polski Komitet Olimpijski w Warszawie.

W 2024 roku, ogłoszonym Rokiem Polskich Olimpijczyków, Rada Naczelna Polonii Australijskiej (RNPA) zorganizowała szereg wydarzeń upamiętniających stulecie pierwszych medali olimpijskich Polski. W Melbourne, Brisbane, Sydney i Perth odbyły się Polonijne Biegi Niepodległości pod hasłem „Biegnijmy razem na chwałę Niepodległej w Roku Polskich Olimpijczyków”.

W Sydney i Melbourne zaprezentowano wystawę „Rok Polskich Olimpijczyków; Australia 2024”, przedstawiającą polskich reprezentantów na igrzyskach olimpijskich na Antypodach oraz historię polskich olimpijczyków osiadłych w Australii. Obchody zakończyło spotkanie z polskimi olimpijczykami w kajakarstwie slalomowym w Klubie Sportowym Polonia w Plumpton (Sydney).

1918 2018

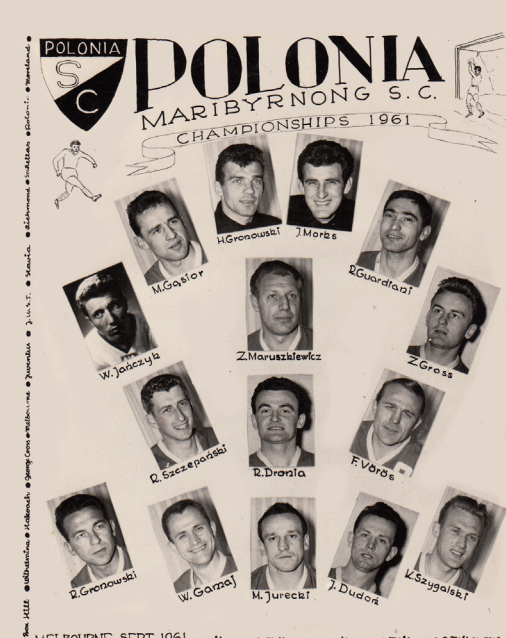
UCZESTNICY I EDYCJI BIEGU NIEPODLEGŁOŚCI W SYDNEY 2018. FOT. B. FILIP

ŚWIĘTO SPORTOWE W WERRIBEE (MELBOURNE) POD PATRONATEM RNPOWA, 1969. PRZEMAWIA GEN. KLEEBERG. FOT. ARCHIWUM MAPA

POLSCY KIBICE PODCZAS IGRZYSK OLIMPIJSKICH SYDNEY 2000 DOPINGUJĄ REPREZENTANTÓW POLSKI. FOT. ARCHIWUM M.K.

DRUZYNA PIKARSKA POLONIA W MELBOURNE 1961. FOT. MAPA

POLONIJNY BIEG NIEPODLEGŁOŚCI W BRISBANE 2024. FOT. C. MARKIEWICZ

XXVII POLONIJNY ŚWIATOWY SEJMIK DZIAŁACZY OLIMPIJSKICH W NYSIE. L.P. A. BIZIUK, M. GOSPODARCZYK, M. KWIATKOWSKA, A. DOBROWOLSKI, P. GOSPODARCZYK. FOT. M. KWIATKOWSKA

V ZJAZD POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY, 2018 – M. KWIATKOWSKA PRZEDSTAWIA SPORT POLONIJNY W AUSTRALII. FOT. PAI

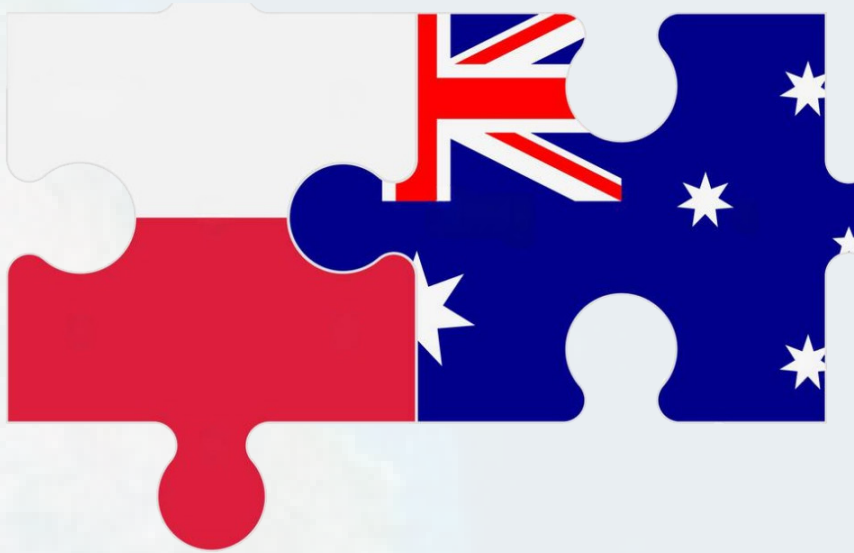

50. ŚWIĘTO SPORTOWE, MELBOURNE 2019 – ORGANIZATORZY I GOŚCIE. FOT. FEDERACJA POLSKICH ORGANIZACJI W WIKTORII

NAZWA, PREZESI, ORGANIZACJE CZŁONKOWSKIE
I SZKOŁY POLONIJNE

EWOLUCJA NAZW RADY NACZELNEJ POLONII AUSTRALIJSKIEJ

1950	Rada Naczelna Polskich Organizacji w Australii
2004	Rada Naczelna Polonii Australijskiej w Australii i Nowej Zelandii Inc.
2010	Rada Naczelna Polonii Australijskiej Inc.

LATA	PREZES	KLUCZOWE OSIĄGNIĘCIA PREZYDIUM RNPA
1950–1954	Alfred Poniński (TAS i NSW)	Powstanie Funduszu Polonii Australijskiej. Lobbying na rzecz polskich imigrantów – poprawy warunków bytu.
1954–1958 1960–1970	Gen. Juliusz Kleeberg (NSW)	Wspieranie dążeń niepodległościowych Polski oraz inicjatyw polonijnych jak szkoły polskie, kluby, biblioteki; obchody 1000-lecia Chrztu Polski.
1958–1960 1970–1974	Płk. Andrzej Racięski (NSW, VIC)	Demonstracje przeciwko represjom komunistycznego reżimu w Polsce; zbiórki pieniędzy na pomoc poszkodowanym w Polsce. Uroczystości 500-lecia urodzin M. Kopernika.
1974–1979	Eugeniusz Hardy (WA)	Produktywne kontakty z władzami australijskimi. Powstanie Festiwalu PolArt.
1979–1997	Krzysztof Łańcucki (VIC)	„Help Poland Live” (\$2.2 mln na pomoc dla Polski), pomoc NSZZ „Solidarność”, działalność w Radzie Koordynacyjnej Polonii Wolnego Świata, realizacja wizji silnej Polonii poprzez liczne kontakty na szczeblu federalnym Australii.
1997–1999	Ryszard Majchrzak (ACT)	Zbiórka pieniędzy na pomoc powodzią w Polsce w 1997 roku.
1999–2007 2011–2013	dr Janusz Rygielski (QLD)	Obrona nazwy Góry Kościuszki przed Productivity Commission (2006) zakończona sukcesem. Zainspirowanie Młodej Polonii i stopniowa wymiana pokoleniowa w kierowaniu pracą w Radzie.
2007–2011	Andrzej Alwast (ACT)	Opracowanie i zrealizowanie projektu medali RNPA.
2013–2017	Leszek Wikarjusz (QLD)	Powstanie PolArt Inc.
2017–2023 2025–obecnie	Małgorzata Kwiatkowska (NSW)	Zabezpieczenie wieczyste Funduszu RNPA; obchody 100-lecia odzyskania niepodległości Polski; Konkurs PolMusica otwarty dla wszystkich młodych muzyków w Australii w wieku do 17 lat.
2023–2025	Henryk Kurylewski (QLD)	Strefa aktywizacji młodego pokolenia.

	NAZWA ORGANIZACJI	ROK POWSTANIA
1.	Federacja Polskich Organizacji w Australii Południowej	1971
2.	Federacja Polskich Organizacji w Nowej Południowej Walii	1997
3.	Federacja Polskich Organizacji w Wiktorii	1962
4.	Federacja Polskich Organizacji w Queensland	2020
5.	Fundacja Polska w Nowej Południowej Walii	1951
6.	Klub Polski, Ashfield (Sydney)	1967
7.	Kresy-Siberia (Australia) Ltd	2001
8.	Komisja Oświatowa Polonii Australijskiej (KOPA)	1964
9.	Kościuszk Heritage Inc.	2004
10.	Muzeum i Archiwum Polonii Australijskiej	1991
11.	Polish Visual and Performing Arts in Australia and New Zealand Inc.	2016
12.	Polonia Stowarzyszenie Polaków w Queensland	1952
13.	Polonia WA	2018
14.	Polska Macierz Szkolna w Nowej Południowej Walii	1955
15.	Polska Szkoła w Brisbane	1956
16.	Polski Zespół Folklorystyczny „Syrenka”	1971
17.	Polskie Biuro Opieki Społecznej w Melbourne	2015
18.	Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (SPK) w Australii	1946
19.	Rada Organizacji Polskich w Australijskim Terytorium Stołecznym	1984
20.	Stowarzyszenie Polaków im. Tadeusza Kościuszki w Darra	1954
21.	Zrzeszenie Nauczycieli Polskich w Australii	2006
22.	Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP) w Australii	1949
23.	Związek Polaków w Hobart	1950
24.	Związek Polaków w Melbourne	1949
25.	Związek Polski w Newcastle	1952

SZKOŁY POLSKIE W AUSTRALII

Obecnie w Australii działa 21 szkół społecznych prowadzących naukę języka polskiego na poziomie szkoły podstawowej (Adelajda, Brisbane, Canberra, Hobart, Melbourne, Newcastle, Perth, Sydney i Wollongong) z łączną liczbą ponad 1000 uczniów.

Kilka z nich prowadzi naukę również na poziomie szkoły średniej.

Indywidualne szkoły należą pośrednio do RNPA przez Federacje Stanowe, Macierz Szkolną lub Związki Polskie (Newcastle, Hobart), ale są również szkoły niezależne, które nie są związane z żadną organizacją.

W trzech szkołach państwowych w Australii uczniowie przygotowują się do matury z języka polskiego (Secondary College of Languages Sydney, Victorian School of Languages i School of Languages South Australia).